

זבחים פרק ארבעה עשר פרט חטאת

(זבחים קיב, א)

משנה :

פרט חטאת ששרפה חוץ מגתה (ששחטה חוץ מגתה גרסינן; 'גתה' לשון 'גת', כלומר: מקום עמוק; בגמרא מפרש היכא), וכן שעיר המשתלח שהקריב בחוץ – פטור (ולא אמרינן 'שוחט קדשים בחוץ שלא במקום מצוה'), (דרחמנא פטריה), שנאמר (ויקרא יז, ד) **ואל פתח אהל מועד לא הביאו [להקריב קרבן לה' לפני משכן ה']** דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו (הראוי לפתח אהל מועד: שחובה עליו להביאו שם - דמדקפיד קרא לענשו על שלא הביאו, שמע מינה: בעומד להביאו שם משתעי קרא) כל שאין ראוי לבא (כל שאינו עתיד לבא) אל פתח אהל מועד - אין חייבין עליו. (ובגמרא פריך: הא שעיר המשתלח עתיד לבא: להגריל ולהתודות!?)

[משנה ב] הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והמחיר והאתנן והכלאים והטריפה ויוצא דופן שהקריבן בחוץ - פטור, שנאמר '[להקריב קרבן לה'] לפני משכן ה': כל שאין ראוי לבא 'לפני משכן ה' (אף על פי שכשר לבא, הואיל ואינו כשר ליקרב) - אין חייבין עליו; (ובגמרא פריך: הני נמי תיפוק לי מיואל פתח אהל מועד?)

בעלי מומין: בין בעלי מומין קבועין, בין

(זבחים קיב, ב)

המשך משנה ב

בעלי מומין עוברין שהקריבן בחוץ - פטור; רבי שמעון אומר: בעלי מומין קבועין פטור; בעלי מומין עוברין - חייב בלא תעשה (עובר בלא תעשה, הואיל וראוי לבא לאחר זמן, כדקתני בסיפא; בגמרא מפרש 'לא תעשה' דידהו).

תורים שלא הגיע זמנן (כדתניא בחולין (דף כב:) 'משיזהיבו כשירין', ומקמי הכי פסולין; ד'תורין' משמע 'גדולים ולא קטנים') ובני יונה שעבר זמנן ('בני יונה' - קטנים משמע, ולא גדולים, ופסולין מתחילת הציהוב ואילך) שהקריבן בחוץ - פטור; רבי שמעון אומר: בני יונה שעבר זמנן - פטור, ותורים שלא הגיע זמנן - בלא תעשה (הואיל וראוין לאחר זמן - יש בו 'לא תעשה' לשוחטן בחוץ); 'אותו ואת בנו' ומחוסר זמן (שאמרנו) - פטור (בין שהוא מחוסר זמן בגופו, בין שהוא מחוסר זמן בבעלים: שלא הגיע זמן בעלים להקריב קרבנותיהם); רבי שמעון אומר: הרי זה בלא תעשה; שרבי שמעון אומר: כל שהוא ראוי לבא לאחר זמן - הרי זה בלא תעשה ואין בו כרת; וחכמים אומרים: כל שאין בו כרת - אין בו לא תעשה.

[משנה ג] מחוסר זמן - בין בגופו בין בבעליו -

- איזהו מחוסר זמן בבעליו? הזב והזבה (בתוך ימי ספרן)

והיולדת (בתוך 'מלאות') והמצורע ('המצורע' לא גרסינן במתניתין) -

שהקריבו חטאתם ואשמים (בגמרא פריך: מאי אשם איכא בהני?) בחוץ - פטורין (שאינן מתקבלין בפנים לא לחובה ולא לנדבה);

עולותיהן (דזב חבה - עוף, ודיוולדת - בהמה) ושלמיהן (בגמרא פריך: מאי שלמים איכא בהני?) בחוץ - חייבין (שהרי מתקבלות בפנים נדבה לשמן);

המעלה מבשר חטאת, מבשר אשם, מבשר קדשי קדשים (כבשי עצרת), מבשר קדשים קלים, ומותר העומר (לאחר קמיצה), ושתי הלחם, ולחם הפנים,

ושירי מנחות, והיוצק (שמן על המנחה, כדכתיב (ויקרא ב, ו) 'ויצקת [עליה שמן מנחה הוא]'), והפלות (מנחת מאפה, כדכתיב (שם) 'פתות אותה פתים'), והבולל והמולח והמניף

והמגיש (מנחה בחוץ, והיא טעונה הגשה בפנים בקרן מערבית דרומית כמשפטה), והמסדר את השולחן, והמטיב את הנרות (מדשן את המנורה בבקר), והקומץ, והמקבל

דמים בחוץ - פטור (טעמא יליף בברייתא בגמרא), ואין בהם משום זרות (חיוב מיתה; כל הנך הקטורות בדבר שדרכן לאכול - לאו 'הקטרה' נינהו, וכל הנך עבודות - הואיל ויש אחריהן עבודה - אין זר חייב עליה מיתה, כדאמרינן בפרק 'בראשונה' (יומא דף כד.) **עבודת מתנה ולא עבודת**

סילוק; עבודה תמה - ולא עבודה שיש אחריה עבודה'), ולא משום טומאה (כהן טמא ששימש; דאזהרת זרות ושימוש בטומאה - מחד קרא נפקי: מ'ויניזו ... ולא יחללו' [ויקרא כב, ב]; ב'כל הזבחים' תנינא (לעיל יז); מאי דמחייב אזהרת - מחייב אשימוש טומאה), ולא משום מחוסר בגדים (דאינהו נמי

כזר: בזמן שאין בגדיהן עליהם - אין כהונתם עליהם, והוו להו 'זרים'; הכי נפקא לן בפרק שני (שם יז:),

ולא משום שלא רחוק ידים ורגלים (גמר 'חוקה' 'חוקה' ממחוסר בגדים התם, לענין אחולי עבודה; ולענין מיתה נמי אנו גמרין לה מהתם) .

[משנה ד] עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות (כדכתיב: וישלח את נערי בני ישראל [ויעלו עלות ויזבחו זבחים לה' פרים] (שמות כד, ה)), ומשהוקם המשכן - נאסרו הבמות (כדכתיב בשחוט חוק) ועבודה בכהנים (כדכתיב 'קרב אל המזבח' [ויקרא טז]);

קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים (דכתיב בחטאת ומנחה [ויקרא ו, טז]) 'בחצר אהל מועד' [ובאשם כתיב 'במקום קדוש יאכל...כחטאת כאשם' [ויקרא ה, ו-ז]] וקדשים קלים בכל מחנה ישראל (כמות שהן שריין בדגליהם; והא - ילפינן ב'איהו מקומן' (לעיל נה) מקראי) ;

[משנה ה] באו לגלגל (כשעברו את הירדן; והוקבע אהל מועד שם שבע שנים שכבשו ושבע שחלקו) - הותרו הבמות (כדילפינן לקמן מ'איש כל הישר בעיניו' [דברים יב, טז]) : קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים (קדשי קדשים הנאכלין לא קרב בבמת יחיד: כל שאין נידר ונידב - אין קרב בבמה קטנה, ואין מנחה בבמה; הלכך עולה הוא דהוא, ואין נאכלת; וחטאת ואשם - בבמת ציבור הוא דקרב, ונאכלין לפני מן הקלעים), וקדשים קלים בכל מקום (דכיון שבטלו הדגלים והן היו הולכים בכל הארץ לכבשה, ולא היתה חנייתן סביבות המשכן - בטלה קדושת מחנה ישראל; מעשר שני לא הוזכר כאן, לפי שלא נהגו מעשרות עד לאחר ירושה וישיבה) .

[משנה ו] באו לשילה (לאחר חילוקו - מיד קבעוהו בשילה) - נאסרו הבמות (כדקתני [להלן] 'זחיה היתה מנוחה'; וכתיב: 'כי לא באתם עד עתה [אל המנוחה ואל הנחלה] [דברים יב, טז]', כלומר: כשתעברו את הירדן - לא תקריבו בבמות ככל אשר אנחנו עושים פה היום: שאנו מקריבין במשכן חטאות ואשמות, אלא: איש כל הישר בעיניו תעשו, דהיינו: נדרים ונדבות - שאינן עליכם חובה, אלא לפי מה שישר בעיניכם: כי בעוד שתכבשו ותחלקו - לא באתם עד עתה אל המנוחה [פסוק י] ועברתם את הירדן וישבתם בארץ - היינו לאחר ירושה וישיבה - [פסוק יא] והיה המקום [אשר יבחר ה' אלקיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה'; [פסוק יב] ושמתם לפני ה' אלקיכם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהתיכם והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם); [פסוק יג] השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה] - היינו איסור הבמות) ;

ולא היה שם תקרה (גג של נסרים) אלא בית אבנים בלבד מלמטן , והיריעות מלמעלן (בגמרא יליף לה) ; והיא היתה 'מנוחה' ;

קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים, וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה (במקום שרואין משם את שילה; ובגמרא יליף לה) ;

[משנה ז] באו לנוב וגבעון (כשחרבה שילה ונלקח הארון בימי עלי) - באו לנוב, כמו שנאמר 'אין לחם חול [וגו'] כי אם לחם קדש' (שמואל א כא, ה) אשר 'מלפני ה' [פסוק ז]; אלמא שולחן ומזבח התם הוה; חרבה נוב בימי שאול - באו לגבעון, כדכתיב במלכים (א ג, ד) כי שם 'הבמה גדולה' - הותרו הבמות (יליף בגמרא) : קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים, קדשים קלים בכל ערי ישראל (דהא בכל מקום שהוא שם ## שמות כ, כב: בכל המקום אשר אזכיר את שמי - אבוא אליך וברכתין) - עושה במה ומקריבו) ;

[משנה ח] באו לירושלים - נאסרו הבמות, ולא היה להן עוד היתר; והיא היתה 'נחלה' (ההיא דכתיב בקרא: דמשבא 'אל המנוחה ואל הנחלה' [דברים יב, טז] - יאסרו הבמות) ;

קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים; קדשים קלים ומעשר שני לפני מן החומה (של ירושלים, שהיא במקום מחנה ישראל שבמדבר, כדכתיב 'ואכלת שם לפני ה' [בענין מעשר שני - בדברים יד, כז] לענין שלמים - קדשים קלים - בדברים כז, ז)) ; ומעשר שני - פריך בגמרא: נסקיה להתם?

[משנה ט] כל הקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות מבחוק - הרי אלו בעשה ('והביאום לה' [אל פתח אהל מועד אל הכהן וחבו זבחי שלמים לה' אותם] [ויקרא יז, ה]) ולא תעשה (כדילפינן משם תעלה' [דברים יב, טז] לשחיטה; ואזהרה דהעלאה: 'השמר לך פן תעלה עולותיך' [דברים יב, ג]), וחיביבין עליו כרת (כדכתיב [ויקרא יד, ז] ואל פתח אהל מועד לא הביאו [להקריב קרבן לה' לפני משכן ה' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו]) ; הקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות בחוק הרי אלו בעשה ולא תעשה ואין חיביבין עליהן כרת (כדאמרן ב'השוחט' [לעיל קו]); 'עד כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישן בו'; וקתני סיפא 'כול יהו חייבין עליהן כרת' - תלמוד לומר: 'זאת להם' [ויקרא יז, ז] - ואין אחרת להם' ;

הקדישן בשעת איסור הבמות (מההיא שעתא קרינא בהו 'והביאום לה' [ויקרא יז, ה]); וכיון שהמתין עד שלא יבא לקיימו - נתבטל העשה על ידו, אבל לאו וכת - ליכא: דאזהרה ועונש - בשעת הקרבה

כתיבי, והרי הותרו הבמות!) והקריבן בשעת היתר הבמות - הרי אלו בעשה, ואין בהן לא תעשה.

[משנה י'] ואלו קדשים קרבינ במשכן: קדשים שהוקדשו למשכן (בזמן שהיה המשכן בגלגל, והותר במה - אלו קדשים צריכין להקריבן במשכן, ולא יקרבו בבמה אותם שהוקדשו לשם משכן - ומפרש ואזיל): קרבנות ציבור (סתמן למקדש) קרבינ במשכן, וקרבנות היחיד בבמה (סתמן בבמה); קרבנות היחיד שהוקדשו למשכן (שפירש בשעת הקדישן 'על מנת להקריבן למשכן') יקריבו במשכן, ואם הקריבן בבמה - פטור (מאזהרה ומעונש: שהרי הותרו הבמות; ומיהו אסור לשנות, משום 'תשמור ועשית כאשר נדרת' (דברים כג, כד)); ומה בין במת יחיד לבמת ציבור (גלגל נוב וגבעון)? (כולהו יליף בגמרא דלא נהיגי בבמת יחיד); סמיכה, ושחיטת צפון,

(זבחים קיג, א)

המשך משנה י'

ומתן סביב (שתהא נראית המתנה לשתי רוחות המזבח, דהיינו 'שתי מתנות שהן ארבע'), ותנופה והגשה (דמנחות); רבי יהודה אומר: אין מנחה בבמה (מפרש בגמרא מנא ליה), וכיהון (כהונה: דאפילו זר בבמת יחיד כשר) ובגדי שרת (בגדי כהונה) וכלי שרת, וריח ניחוח (כדאמרין בפרק 'בית שמאי' (משנה ו; לעיל דף מו): 'לשם ששה דברים הזבח נזבח: לשם ריח' - לאפוקי אברים שצלאן והעלן, שאין בהם משום 'ריח ניחוח') ומחיצה לדמים (חוט הסיקרא להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים) וריחוי ידים ורגלים; אבל הזמן הנותר והטמא (שנפסלין במחשבת חוץ לזמנו, וחייבין על קדשים משום נותר וטמא) - שוין בזה ובוזה.

גמרא:

מאי 'חוץ מגתה'?

אמר ריש לקיש: חוץ ממקום הבדוק לה (לשוחטה שם: שאין תחתיה קבר התהום).
אמר לו רבי יוחנן: והלא כל ארץ ישראל בדוקה היא (לקמן מפרש פלוגתייהו)?

אלא אמר רבי יוחנן: כגון ששחטה לפניו מן חומת ירושלים (דכתיב בה: (במדבר יט) והוציא אותה וגו').

ולוקמן כגון ששחטה חוץ לחומה שלא כנגד הפתח (של היכל), דאמר רב אדא בר אבהו: שחטה שלא כנגד הפתח - פסולה, שנאמר 'ושחט' (במדבר יט, ג). ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו] 'והזה' (מפרש בה 'אל נוכח' [שם, פסוק ד: ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו והזה אל נכח פני אהל מועד מדמה שבע פעמים]): מה הזאתה כנגד הפתח - אף שחיטתה כנגד הפתח; וכי תימא דלא מקיש - והא אתמר: <שחטה שלא כנגד הפתח: רבי יוחנן אמר פסולה: 'ושחט' 'והזה'; ריש לקיש אמר כשרה: 'אל מחוץ למחנה ושחט' ואיתמר נמי>: שרפה שלא כנגד הפתח: רבי יוחנן אמר פסולה, ורבי אושעיא אמר כשרה: רבי יוחנן אמר פסולה: 'והזה' 'ושרף' (בתר 'והזה' סמך 'ושרף': [שם, פסוק ה: ושרף את הפרה לעיניו את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישראל]);

ורבי אושעיא אמר כשרה: 'על פרשה ישראל': מקום שפורשת למיתה (מקום שנפשה יוצאה בגמר פירכוסה וליציאת נפשה) - שם תהא שריפתה (שלא קבע לה הכתוב מקום).

אמרי: לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא חוץ לחומה (שלא כנגד הפתח), דרחוקי רחקה (מכנגד הקדושה), אלא אפילו לפניו מן החומה, דקרובי קרבה, ואימא תתכשר? - קא משמע לן.

אמר מר: 'אמר לו רבי יוחנן: והלא כל ארץ ישראל בדוקה היא' במאי קמיפלגי?

מר (ריש לקיש) סבר: ירד מבול לארץ ישראל (ונשקעו בה עצמות המתים), ומר סבר לא ירד.

אמר רב נחמן בר יצחק: ושניהם מקרא אחד דרשו: (יחזקאל כב, כד) בן אדם אמר לה את ארץ לא מטוהרה היא לא גושמה ביום זעם; רבי יוחנן סבר: אתמוהי מתמה קרא: ארץ ישראל - מי לא מטוהרה את? כלום ירדו עליך גשמים ביום זעם?

וריש לקיש סבר כפשטיה: ארץ לא מטהרה את; מי לא ירדו עליך גשמים ביום זעם?

איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן: חצירות היו בירושלים בנויות על הסלע ותחתיהן חלול (שאם יש קבר - מפטיק החלל, ושוב אין טומאה בוקעת למעלה מן החלל; אבל טומאה רצוצה - בוקעת ועולה עד לרקיע), מפני קבר התהום, ומביאין נשים מעוברות, ויולדות, ומגדלות שם בניהם לפרה (דמשום דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקים - עשו בה שאר מעלות הרבה: שאין אחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעת ימי פרישתו, והוא אלו תינוקות נוגעין בו ומזין עליו), ומביאין שוורים ועל גביהן דלתות (להפטיק בין התינוקות לקרקע), ותינוקות יושבין עליהן (שלא יאהילו על קבר התהום בלכתם למלאות מים חיים לקידוש מן השילוח; אלמא: לאו כולה בדוקה היא), וכוסות של אבן בידן (שכל מעשה פרה - בכלי גללים, בכלי אבנים: שאין מקבלים טומאה, כדאמר טעמא בשמעתא קמייחא דסדר יומא (דף ב.ב.)), ומלאו, וישבו במקומן.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: מעלה עשו בפרה (משום קולא דאקילו בה משום צדוקין שהיו אומרים 'במעורבי שמש היתה נעשית'; והיו מטמאין את הכהן ומטבילין אותו, ושרפה טבול יום - עשו בה מעלות אחרות דלא לזלזלו בה; ומיהו אם שחטה במקום שאין בדוק לה - לא מיפסלא בהכי: דכל ארץ ישראל - בדוקה היא).

איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש: 'פעם אחד מצאו עצמות בלשכת דיר העצים ובקשו לגזור טומאה על ירושלים; עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: "לא! בוש! וכלימה היא לנו שנגזור טומאה על עיר אבותינו! איה מתי מכול (שנמצאים בשאר מקומות וכאן אין נמצאין)? איה מתי נבוכדנצר (שהרג בה, והופנו כולם, ואין אחד מצוי בה)?" - מדקאמר הכי לאו למימרא דלא הו (על כרחינו בדוקה היא)!

ולטעמין הרוגי נבוכדנצר הכי נמי דלא הו? אלא הו - ופנינהו! הכא נמי: הו - ופנינהו. ואי אפנו

(זבחים ק"ג, ב.)

הא איפני? - נהי דאיפני מירושלים - מכולה ארץ ישראל לא איפני (כולה ריש לקיש קאמר לה).

איכא דאמרי איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן: 'איה מתי מכול? איה מתי נבוכדנצר? מאי - לאו מדהני הו, הני נמי הו?! מידי איריא? הא כדאיתיה והא כדאיתיה!

איתיביה: (בראשית ז, כב) [כל אשר נשמת רוח חיים באפיו] מכל אשר בחרבה מתו; בשלמא לדידי, דאמינא ירד מכול לארץ ישראל - משום הכי מתו, אלא לדידך אמאי מתו?

משום הבלא (וקברום הבאים אחריהם בבתי קברות, ואין לחוש לכל הארץ אלא לשאר ארצות שהיה שם מכול ונשקעו בטיט), כדרב חסדא, דאמר רב חסדא: ברותחין קלקלו וברותחין נידונו, דכתיב הכא (בראשית ח, א) [ויזכר אלקים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלקים רוח על הארץ] וישוכו המים, וכתיב התם (אסתר א, י) [ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי] וחמת המלך שככה.

איכא דאמרי: איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש: 'מכל אשר בחרבה מתו'; בשלמא לדידי דאמינא 'לא ירד מכול לארץ ישראל' - משום הכי הוי חרבה, אלא לדידך - מאי 'חרבה'?

חרבה שהיתה מעיקרא (קודם מכול). ואמאי קרי ליה 'חרבה'?

כדרב חסדא, דאמר רב חסדא: בדור המכול לא נגזרה גזרה על דגים שבים, שנאמר 'מכל אשר בחרבה מתו' - ולא דגים שבים.

בשלמא למאן דאמר 'לא ירד מכול לארץ ישראל' - היינו דקם רימא התם (הראם זכר ונקבה: שהוא גדול ואינו יכול ליכנס לתיבה עמדו שם); אלא למאן דאמר ירד - רימא היכא קם?

אמר רבי ינאי: גוריות הכניסו (הכניסם) בתיבה.

והאמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי אורזילא דרימא (הוא ראם דימא שהוא על שפת הים) בת יומא (ביום שנולד), והוי כהר תבור; והר תבור כמה הויא? ארבעין פרסי; משכא דצואריה (משך צוארו) - תלתא פרסי; מרבעתא דרישא (בי מרבץ של ראשו) - פרסא ופלגא; רמא כבא - וסכר

י ר ד נ א (הטיל גלל בירדן וסכר הירדן! וסתם הילוך מימיו 'כבא', כמו (עירובין דף כט:)) 'כיבוי דרעותא דניסן' !

אמר רבי יוחנן: ראשו הכניסו לתיבה.
והאמר מר 'מרבעתא דרישא פרסא ופלגא' ?
אלא ראש חוטמו הכניסו לתיבה (שיוכל להנשים).
והאמר רבי יוחנן 'לא ירד מבול לארץ ישראל' (ולמה ליה לשנויי הכי
['לימא דהתם קם' נראה לי דלא גרסינן]) ?

לדברי ריש לקיש קאמר.
והא קסגיא תיבה (והא התיבה מהלכת על פני המים מגבוה לנמוך - נמצא חוטמו נשמטת מן התיבה ומת) ?

אמר ריש לקיש (ומשני): קרניו קשרו בתיבה.
והאמר רב חסדא: אנשי דור המבול - ברותחין קלקלו וברותחין
נידונו (ונמצא נמלג ברותחין) !

ולטעמין - תיבה היכי סגיא (והלא זפותה היא מבית ומבחוץ, כדכתיב 'וכפרת אותה וגו'
(בראשית יד), וכיון דרותחין הן - היאך מהלכת שאין זפתה נפשר) ? ועוד: עוג מלך הבשן
(דכתיב ביה 'ויבא הפליט' [בראשית יד, ג], ואמר רבי יוחנן (נדה דף סא:)) זה עוג, שפלט מאנשי דור המבול) -
היכא קאי ? אלא נס נעשה להם שנצטננו בצידה התיבה (ושם עמד עוג,
והראם, וגם הזפת לא נפשר, והראם לא הוצרך לתיבה ומפני גובהן לא טבעו) .

ולרבי שמעון בן לקיש, נהי נמי דירד מבול לארץ ישראל - והא
לא פש (מן המתים שם כלום: דאידי דגבוה היא - השפילום המים לבבל, שהיא מצולה), דאמר
ריש לקיש: למה נקרא שמה 'מצולה' (דכתיב 'ישעיה מד, כז) 'האומר לצולה חרבי' ?
שכל מתי מבול נצתללו שם; ורבי יוחנן אמר: למה נקרא שמה
'שנער' ? שכל מתי מבול ננערו שם?
אי אפשר דלא אידבקו (בטיט) .

אמר רבי אבהו: למה נקרא שמה 'שנער' ? שמנערת עשיריה (מפני שאינן
מרחמים על הבריות, כדאמרינן במסכת ביצה (דף לב:)) עשירי בבל - יורדי גיהנם הן) .
והא קחזינן דהוּו ?
תלתא דרי לא משכי .

אמר רבי אמי: כל האוכל מעפרה של בבל - כאילו אוכל בשר
אבותיו .
תניא נמי הכי: 'כל האוכל מעפרה של בבל - כאילו אוכל בשר
אבותיו ;
ויש אומרים כאילו אוכל שקצים ורמשים (של מבול)' .

שעיר המשתלח:

ורמיניה [גירסת הגמרא נראית כגירסת מעובדת של ספרא אחרי מות, פרשת ו, משנה ו-ז, הגירסא כאן מקוצרת מצד פירוט
הדינים, ומורחבת בהסברים שאינם בספרא] (דכתיב בשחוט' חוץ (ויקרא יז, ד)) 'ואל פתח אהל מועד לא הביאו [להקריב קרבן
לה] וגו' דריש ליה בתורת כהנים [שם, סוף משנה ה]: על הקרבן הוא חייב, ואינו חייב על השוחט חולין בפנים) :
'או 'קרבן' (לאו להכי אתא) - שומע אני אפילו קדשי בדק הבית
(אלא לחייב על קדשי בדק הבית ששחטן בחוץ) שנקראו 'קרבן' (שאף הן נקראו 'קרבן')
שנאמר (במדבר לא, ז) ונקרב את קרבן ה' [איש אשר מצא כלי זהב אצעה וצמיד טבעת עגיל וכומז
לכפר על נפשתינו לפני ה'] (ואין זה אלא לבדק הבית) ?
תלמוד לומר: (ויקרא יז, ד) ואל פתח אהל מועד לא הביאו [להקריב קרבן לה] לפני משכן ה'
דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו]: מי שראוי לבא באהל
מועד, יצאו קדשי בדק הבית שאינן ראויין (אני שמעתי בסדר יומא לפי
שסתמן בעלי מומין, דקיימא לן: המתפס תמימים לבדק הבית - עובר בעשה' במסכת תמורה (דף טז);
אבל לענין הסוגיא - אני למד כאן דאפילו תמים נמי קרי 'אינו ראוי': דלא הוועת לבא אל אהל
מועד, דהא פרת חטאת תמימה היא, וקרי לה 'אינו ראוי') .

אוציא את אלו שאינן ראויין (שאין עתידין לאהל מועד), ולא אוציא
את שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא אל פתח אהל מועד (שהוא תמים:
דבעינן שיהא ראוי לְשום: דלא ידעינן הי מתרמי! זה שמעתי; ולפי סוגיא של שמועה זו משמע דקרי
ליה 'ראוי', ועתיד ליכנס משום הגרלה ויודי) ?
תלמוד לומר: [להקריב קרבן לה] (המיוחד לה') : להוציא שעיר המשתלח,
שאינו מיוחד לה' . ! ?

לא קשיא: כאן קודם הגרלה (הוי 'ראוי' 'ועתיד ליכנס' משום הגרלה, ואי לאו דמעטינן
מ'לה' הוה אמינא לחייב), כאן לאחר הגרלה (לא 'ראוי לבא' הוא, ומימעיט מ'אל פתח') .

אחר הגרלה נמי: האיכא וידוי (דבעי ליכנס להתוודות עליו)!
אלא אמר רב מני: לא קשיא: כאן קודם וידוי כאן לאחר וידוי.

הרובע והנרבע:

והא נמי - תיפוק לי מ'אל' פתח אהל מועד' (דהא לאו ראויין הן לבא לעזרה)!!?

(זבחים קיד, א)

בשלמא רובע ונרבע - משכחת ליה (דאיצטריך למעוטינהו מלהקריב) דאקדשינהו מעיקרא והדר רבעו (וכיון דחזו כבר ואידחו - 'ראויים' קרינא בהו: שנראו כבר; ולא מימעטי מ'אל פתח': דאיכא למימר 'הכי אמר קרא: ואל פתח אהל מועד לא הביאו: בשנראה לבא ואחר כך שחטו בחוץ - חייב, אבל שעיר המשתלח לאחר וידוי - מימעט מ'אל פתח', שהרי זה הביאו כשנראה לבא, ומשיצא לאחר וידוי - לא נראה לבא), אלא מוקצה ונעבד (על כרחך מקמי דאקדשינהו הוו להו מוקצה ונעבד: דאי לבתר דאקדשינהו - תו לא מיתסרי בהקצאה ועבודה, ד'אין אדם אוסר דבר שאינו שלו!!?)

בקדשים קלים, ואליבא דרבי יוסי הגלילי, דאמר 'קדשים קלים - ממון בעלים הוא; דתניא: (ויקרא ה, כב) [נפש כי תחטא] ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו (דברים שיש בהם לשם ולעמיתו) [בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו] - לזכות קדשים קלים' (שהכופר בהן ונשבע והודה - חייב עליהם אשם גזילות), שהן ממון (שהן ממון בעלים, דקרינא ביה 'וכחש בעמיתו') - דכרי דבי יוסי הגלילי; הלכך: רובע, ונרבע, דבר ערוה (וחייל אף על המוקדשים כבר; הלכך ממעטי בחוץ מ'להקריב קרבן': דלאו בני הקרבה נינהו, דכתיב (ויקרא כב, כה) 'כי משחתם בהם' וכל מקום שנאמר השחתה - אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים), מוקצה, ונעבד עבודת כוכבים בקדשים קלים; אתנן, ומחיר, כלאים, יוצא דופן בולדות קדשים (כלומר: הני דאצרכנו למעוטינהו מ'להקריב קרבן' ולא נפקי מ'אל פתח' - על כרחך בשנראו כבר מיירי לא משכחת אלא בולדות קדשים ואירע להו פסול במעני אמן, דנראו לבא אל פתח אהל מועד קודם שנעשו אתנן ומחיר: אם בא להקריב את אמן - היו הן באין 'אל פתח'; דאי בדאקדשינהו - לא משכחת לה, דאין 'אתנן' ו'מחיר' חל על המוקדשין, לפי שאינן שלו! ומקרא נפקא לן בתמורה (דף ל:); ואי בדהו אתנן והדר אקדשינהו - מ'אל פתח' נפקי; וכן כלאים ויוצא דופן: דאי אקדשינהו משנולדו - מ'אל פתח' נפקי! אלא בולדות קדשים, דמעיקרא עם אמן נראו לבא); קסבר 'ולדי קדשים בהוייתן הן קדושים' (בלידתן מתקדשות) - (הלכך חל 'אתנן' ו'מחיר' עליהן אם נתן לה עובר של מוקדשין באתנן: דלא קדיש עד שנולד). ('בהוייתן הן קדושים': לשון 'הוייה' נקט בהו, משום דמ'אשר יהיה לך' נפקי לן ולדות קדשים ליקרב: [דברים יב, כו] 'רק קדשך' אלו התמורות 'אשר יהיו לך' אלו הולדות - במסכת תמורה (דף יז:)).

בעלי מומין [בין בעלי מומין קבועין, בין בעלי מומין עוברין שהקריבן בחוץ - פטור; רבי שמעון אומר: בעלי מומין קבועין - פטור; בעלי מומין עוברין - חייב בלא תעשה; תורים שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן שהקריבן בחוץ - פטור; רבי שמעון אומר: בני יונה שעבר זמנן - פטור, ותורים שלא הגיע זמנן - בלא תעשה; אותו ואת בנו [ומחוסר זמן - פטור; רבי שמעון אומר: הרי זה בלא תעשה; שרבי שמעון אומר: כל שהוא ראוי לבא לאחר זמן - הרי זה בלא תעשה ואין בו כרת; וחכמים אומרים: כל שאין בו כרת - אין בו לא תעשה]; וצריכי (הנך תלת פלוגתא דרבי שמעון ורבנן במתניתין): דאי תנא בעלי מומין - משום דמאיסי (בעודן במומן - פטרי רבנן בחוץ: דלא מתקבלין בפנים), אבל תורין דלא מאיסי אימא דמודו ליה לרבי שמעון (דהואיל וחזו לאחר זמן - קאי בלא תעשה)! ואי תנא תורין - משום דלא חזי ואידחו, אבל בעלי מומין - דאיחזו ואידחו - אימא <לא> דמודה להו רבי שמעון לרבנן (אימא: אף על גב דכי עבר מומן - ירצו, השתא מיהא דחויין נינהו, ונפטר בחוץ)! ואי תנא הני תרתי - משום דפסולא דגופייהו, אבל אותו ואת בנו - דפסולא מעלמא קאתי לה - אימא מודו ליה רבנן לרבי שמעון!!?

צריכא.

שהיה רבי שמעון אומר [כל שהוא ראוי לבא לאחר זמן - הרי זה בלא תעשה ואין בו כרת; וחכמים אומרים: כל שאין בו כרת - אין בו לא תעשה]; מאי טעמא דרבי שמעון?

אמר רבי אילעא: אמר ריש לקיש: דאמר קרא: (דברים יב, ח) לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום [איש כל הישר בעיניו]: אמר להו משה לישראל: כי עייליתו לארץ (י"ד שנים שתכבשו ותחלקו): ישרות תקריבו (נדרים ונדבות הקרב בבמת ציבור), חובות לא תקריבו (איש איש שבכם לא יקריב שום חובה, ואפילו בבמת ציבור, עד שתבאו 'אל המנוחה' ותקריבו) (בספרי [דומה לספרי ראה, פסקה סה] דריש ליה בתחילת ביאת הארץ: היום אנו מטלטלין את

המשכן ואנו אסורין בבמה ואין אנו מקריבין אלא במשכן, לפיכך כל הקרבנות כשרים להקריב; משנבוא לארץ: י"ד שנים של כיבוש וחילוק - אנו מותרין בבמה, ושם 'לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה': להקריב חובות; ומה אנו מותרין בה - 'איש כל הישר בעיניו': נדרים ונדבות שאינן חובה עליו, אלא שישירו בעיניו להתנדב; [פסוק ט] 'כי לא באתם עד עתה וגו' - עד שתבאו 'אל המנוחה' - לשילה: שאף על פי שנכנסתם לארץ בעברכם את הירדן - עדיין 'לא באתם אל המנוחה'; (אלמא) וגלגל (חובות דגלגל) לגבי שילה - 'מחוסר זמן' הוא ('עד כי יבא שילה' ויקריבו שם, וקאמר רחמנא), וקאמר להו משה (וקאמר רחמנא) 'לא תעשון' (לא תעשון אותם בגלגל; ומשמע: בין בבמת ציבור בין בבמת יחיד! אלמא: מחוסר זמן בבמה - בלא תעשה) !

אמר רבי ירמיה לרבי זירא: אי הכי (דהנך דגלגל - 'מחוסרי זמן' קרית להו)

(זבחים קיד, ב)

- מילקי נמי לילקי (השוחט מחוסר זמן בפנים, דהא משכן דגלגל דהיא במת ציבור - 'פנים' הוא: שאהל מועד של מדבר היה שם, וקאמר רחמנא ביה נמי 'לא תעשון') ! אלמא אמר רבי זירא 'הכתוב נתקו לעשה' (בפרק 'אותו ואת בנו' (חולין פ:), דקתני: 'קדשים בפנים - סופג את הארבעים' משום לאו ד'אותו ואת בנו', והוינן בה: ונילקי נמי משום לאו דמחוסר זמן, דתניא: מנין שכל הפסולים שבשור ושבשה - שהן ב'לא ירצה' תלמוד לומר: 'ושור ושה שרוע וקלוט' נויקרא כב, כג; ומחוסר זמן - פסול הוא! ומשני רבי זירא: הך לאו דמחוסר זמן - דהכתוב נתקו לעשה, דכתיב ביה עשה יתירא, כדמפרש התם, למימרא שהוציאו ונתקו מכלל 'לאו': דלא קאי עליה לאו דשאר פסולין; והשתא דאמרת הכא לאו בהדיא כתיב ביה - נילקי עליה) ?

הני מילי (דמשני נמי התם דלא לקי) - לרבנן (דפליגי עליה דרבי שמעון: דלא דרשי להאי 'לא תעשה' למחוסר זמן; דההוא ד'אותו ואת בנו' דשני רבי זירא עלה - מיתוקמא התם דלא כרבי שמעון) ; לרבי שמעון הכי נמי (דלקי אלאו דמחוסר זמן בפנים) .

רב נחמן בר יצחק אמר: (לרבי שמעון נמי לא לקי אמחוסר זמן) : פנים דגלגל לגבי שילה - כחוץ דמי (לגבי חובות: הואיל דאינו כשר להקריבתו! הלכך 'בחוץ' הוא: דאשכחן ביה 'לא תעשה' משום איסור במה, ולא בפנים) .

רבה אמר: טעמיה דרבי שמעון - כדתניא: רבי שמעון אומר: מנין לזובח פסח כבמת יחיד בשעת איסור הבמות (קסלקא דעתא: במדבר, ושילה, ובית עולמים), שהוא בלא תעשה? תלמוד לומר: (דברים טז, ח) לא תוכל לזבוח את הפסח [באחד שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך]; יכול אף בשעת היתר הבמות כן? תלמוד לומר: 'באחד שעריך': לא אמרתי לך אלא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד; אימת? אי נימא אחר חצות (ד"ד, דמטי זימניה) - כרת נמי מחייב (דהא מתקבל בפנים)! אלא - לאו קודם חצות (דהוי מחוסר זמן לשמו)? לעולם לאחר חצות, ובשעת היתר הבמות קאי (כמו בגלגל ונוב וגבעון: דהותרו במות יחיד לעולה ושלמים; ואשמעינן קרא דלגבי חובות איכא 'לא תעשה', ולא משום 'מחוסר זמן': דהא חזו השתא בבמה גדולה) .

והא 'בשעת איסור הבמות' קאמר? איסור במה לו (לקרבן זה) היתר במה לחבירו (לעולה ושלמים דנדר ונדבה; וסיפא - הכי קאמר: יכול אף בשעה שהוא מותר בבמה, כגון קודם חצות, שהוא לשלמים? תלמוד לומר: כו': בשער אחד - בבמה גדולה לשחוט פסחיהם) .

מחוסר זמן [בין בגופו בין בבעליו] - איזהו מחוסר זמן בבעליו? הזב והזבה והיולדת שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ - פטורין; עולותיהן ושלמיהן בחוץ - חייבין; והני [הזב והזבה והיולדת] - בני אשמות נינהו? אמר זעירי: תני (למיתני במתניתין) 'מצורע' בהדייהו .

עולותיהן ושלמיהן [בחוץ - חייבין]; והני [הזב והזבה והיולדת] [והמצרע] - בני שלמים נינהו? אמר רב ששת: תני 'נזיר' . דזעירי קבעוה תנאי, דרב ששת לא קבעוה תנאי (ומיהו אנן משנינן לה בגמרא, וקבעינן לה בגמרא הכי, ככל 'חסורי מחסרא' דהש"ס) .

אמר רב חלקיה (רב חלקיה - אאשם קאי, ולא אחטאת: דאילו חטאת פסולה שלא לשמו בפנים) דבי רב טובי: לא שנו (דפטור בחוץ) אלא לשמו (ואפילו סתמא: דבהאי שמו אינו מתקבל עכשיו בפנים), אבל שלא לשמו (כגון: לשם עולה, ובשם זה הוא ראוי לבא לפניו: דכל

הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מן הפסח והחטאת) – חייב, הואיל וראוי לשלא לשמו בפנים!:

אי הכי – (כי שחיט ליה) לשמו (בחוץ) – נמי ניחייב, 'הואיל וראוי לשלא לשמו' (דהא ראוי היה לעקור שם זה ממנו ולבא לפניו) ! ? בפנים בעי 'עקירה' (וכל כמה דלא איעקר שם 'אשם' מיניה – סתמיה לאו למיעקר קאי, ולא 'ראוי' הוא).

מתקיף לה רב הונא: וכי יש לך דבר שאינו כשר לשמו (לפנים) וכשר שלא לשמו (אפילו דקיימא לן לעיל (דף ב.) 'כל הזבחים כשרין שלא לשמן' – הני מילי היכא דכשרין לשמן, אבל מחוסר זמן בבעלים זה: שאינו כשר לשמו – היאך יוכשר שלא לשמו) ? ולא ? והרי

(זבחים קטו, א)

פסח בשאר ימות השנה דאינו כשר לשמו (דתנן: שחטו קודם חצות – פסול שנאמר 'בין הערבים') וכשר שלא לשמו ! ?

פסח בשאר ימות השנה (אינו כשר לשמו) – שלמים נינהו (ואין זה אלא לשמו).

לימא מסייע ליה (לרב חלקיה): 'יכול שאני מוציא (מ'אלפתח') אף עולת מחוסר זמן כבעלים (שלא יתחייב בחוץ על עולת מחוסר זמן בבעלים, כגון של יולדת ומצורע, הואיל ואינה ראויה לבא לפניו למצותה) ואשם נזיר ואשם מצורע (שיש בה פסול) ? (ולקמיה מפרש ואזיל מאי פסולה) תלמוד לומר: [ויקרא יג:] איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה] 'שור' – מכל מקום, 'כשב' מכל מקום, 'עז' מכל מקום' (דמצי למימר 'אשר ישחט במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח וגו', ואנא ידענא דשור או כשב או עז הוא), ואילו חטאת שירא (ולא רבייה לחיובא); במאי עסקינן ? אילימא בזמנו (ולשמו) – מאי איריא אשם (דדבייה) ? אפילו חטאת נמי (חטאת נמי מחייב, דלא בעי רבויא – ואפילו אשם: דהא חזי בפנים) ! ? אלא שלא לזמנו (רבייה: לחיובא באשם); ובמאי ? אילימא לשמו – אשם אמאי חייב (והא אינו כשר ליקרב, ובמתניתין תנא 'פטור' ואי משום דראוי לשלא לשמו בפנים – הא מחוסר עקירה, וכולהו מודו בו!) ? אלא לאו שלא לשמו (רבי לחיובא בחוץ כרב חלקיה; אלמא דבר שאינו כשר לשמו בפנים – כשר לשלא לשמו, ומחייב עליה שלא לשמו בחוץ) ! ?

לעולם בזמנו, ושלא לשמו, ורבי אליעזר היא, דאמר: מקשינן אשם לחטאת (דמיפסיל בשלא לשמו בפנים ואשמועינן דאפילו הכי מחייב עלה בחוץ, אף על גב דעקר מיניה שם 'אשם' אכתי אי הוה מעייל ליה לפניו – הוה כשר למישחטיה סתמא, וכשר לשם אשם, ועולה לבעלים לשם חובה: דמשום דיבוריה – לא מיעקר שמייה מיניה, וכל כמה דלא שחטיה ליה בעקירת שמו – עדיין קאי סתמא לשמו; הלכך כי שחיט ליה – 'ראוי לפניו לשמו' היה), ותנא – 'טפל והוא הדין עיקר' (והוא הדין דאחטאת שלא לשמו נמי חייב, אלא תנא טפל, ואשמעינן אף על גב דכהאי גוונא פסול בפנים מיחייב עליה בחוץ – והוא הדין לעיקר, דמאי שנא? סוף סוף תרוייהו פסילי שלא לשמן! ובתורת כהנים קתני בה בהדיא 'שלא לשמו'; ועל כרחך מוקי לה כרבי אליעזר, דאילו לרבנן – לא איצטריך ליה לרבויה: דהא כי האי גוונא 'מתקבלת בפנים' היא).

(ה"ג 'לעולם בזמנו ושלא לשמו' א"נ ה"ג 'לעולם בזמנו' ותו לא, וממילא אשלא לשמו דאוקימנא קאי; ושכתבו בספרים 'ולשמו' – מפרש טועה כתבו ולפום ריהטא משום דפרכינן לעיל אי נימא בזמנו מאי איריא כו' וקא בעי לשנויי 'לעולם בזמנו ולשמו', ודקא קשיא לך: אי הכי חטאת נמי? – אין הכי נמי, ותנא 'אשם והוא הדין לחטאת', ולא מילתא היא דאם כן – רבי אליעזר מאי בעי הכא? מכדי רבי אליעזר לענין שלא לשמו – אקשיה בפרק קמא (לעיל י:) בפסול אשם שלא לשמו כחטאת, אבל לענין לשמו – מאי עיקר ומאי טפל איכא? תרוייהו כתיבי להכשיר בפנים וחיוב בחוץ! ותו: למה לי לרבויה להאי מ'שור וכשב ועז? הרי כשר ליקרב, וכמצותו בפנים הוא שוחטו בחוץ! אלא קא משני: לעולם בזמנו ושלא לשמו, ואיצטריך לרבויה משום דשלא לשמו – פסול הוא.)

תא שמע (סייעתא לרב חלקיה ותיובתא דרב הונא): '*יכול שאני מרבה עולת מחוסר זמן' (יכול שאני מרבה משור מכל מקום' אף עולה מחוסר זמן וכו') בגופה (כגון תוך שמונה ללדתה), וחטאת בין בגופה בין כבעלים (כגון של נזיר ומצורע שלא מלאו ימיהם) ? תלמוד לומר: (ויקרא טז, פסוק ד ופסוק ט) ואל פתח אהל מועד: כל שאינו ראוי לבא כפתח אהל מועד אין חייבין עליהן' ואילו אשם (ואילו אשם נזיר ומצורע, מחוסרי זמן בעלים) שירא (ולא רבייה לפטורא, שמע מינה סבירא ליה דחייב); במאי עסקינן ? אילימא לשמו – אשם נמי ליפטריה (דהא לא חזי) ! ? אלא – לאו שלא לשמו (הלכך חטאת פטור: דלא חזי לפניו, ואשם חייב – דחזי לפניו, ואף על גב דאין ראוי לשמו, והיינו כרב חלקיה, ודלא כרב הונא) ! ?

* (יכול שאני מרבה' גרס הכא, דרישא דלעיל היא; ובתורת כהנים – הכי תניא לה: 'אוציא את אלו שאינן מיוחדין לשם, ולא אוציא עולה מחוסרת זמן בגופה וחטאת בין בגופה כו'; והגרסנין שינו את הלשון, וגרסנין הכא 'יכול שאני מרבה את כו' – לפי שהביאו התלמוד אחרונה, וסברי דסיפא דההיא דלעיל היא.)

הא מני? רבי אליעזר היא, דמקיש אשם לחטאת; תנא 'עיקר וכל שכן לטפל' (, כלומר: ודאי בשלא לשמו היא, כדקאמרת; הלכך חטאת פטור: דלא חזי בפנים, לא בלשמו ולא בשלא לשמו, דמחוסר זמן הוא; ואשם נמי פטור: דלא חזי לפנים לשמו במחוסר זמן, ולא לשלא לשמו: דרבי אליעזר קאמר דפטול באשם שלא לשמו; והאי דשייריה לאשם - לאו דסבירא ליה דחייב, אלא כיון דחד טעמא הוא: משום דתרווייהו פסולין שלא לשמו בפנים, הוא תנא עיקר - חטאת - דפטור, וכל שכן טפל - אשם; והאי 'כל שכן' גמגום ודוחקיה דרב הונא לאוקמיה כרבי אליעזר משום סיפא, דעל כרחיך כרבי אליעזר מיתוקמא כדפרישנא לעיל; ועוד: משום דלרבנן לא ילפינן אשם מחטאת - ליכא למימר תנא האי והוא הדין להאי; ואף על גב דלרבנן נמי קאמר דפטור: דאין לך דבר שאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו - לא מצי לאוקמא כרבנן, דאם כן נשמעינן אשם דפטור: דנשמעינן בה תרתי, וכל שכן חטאת) .

ת"ש דכי אתא רב דימי כו' ואילו חטאת שריא ובמאי כו'. כדאיתיבנא בקמייתא:
תא שמע: דכי אתא רב דימי אמר תנא דבי רבי ליואי: 'יכול שאני מוציא אף עולת מחוסר זמן בבעלים, ואשם נזיר ואשם מצורע', ונסיב להו תלמודא לחיובא, ולא ידענא מאי תלמודא;
אמר רבינא: מאי טעמא לא ידעת? 'שור' מכל מקום, 'כשב' מכל מקום, 'עז' מכל מקום; הא מאי רומיא (ומאי קושיא לטיועה לרב חלקיה)?
כדאמרת (דלמא הכי נמי, כדאמרינן: דבזמנו קאי, כדאוקמא בקמייתא לעיל, ור"א היא) ! ?

אמר רב נחמן בר יצחק: (לא מצי לאוקומי להא בזמנו) משום [דרמי] דתנא דבי רבי ליואי אדתני לוי (משום דרב דימי - קשיא ליה דתני בר ליואי אדתני לוי):
'אשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן כשירין ולא עלו לבעלים לשום חובה; שחטן מחוסר זמן בבעלים, או שהיו בני שתי שנים ושחטן - פסולין' (ובחוץ נמי נפטר); ומשני רב דימי: לא קשיא: כאן לשמו, כאן שלא לשמו (הא דתני 'חייב' - שלא לשמו, והא דתני 'פסולין' - ודכוותיה בחוץ פטור - בששחטן לשמו; ומדקשיא ליה דתני לוי אבר ליואי - שמע מינה שמינע ליה לרב דימי דמתניתין דבר ליואי נמי במחוסר זמן, וקאמר 'חייב' ואף על גב דאינו ראוי לשמו בפנים - ראוי לשלא לשמו, וסייעתא לרב חלקיה!) .

רב אשי רמי מתניתין (דקתני 'לשמו פטור') אברייתא (קמייתא דתניא לעיל 'חייב'), ומשני: כאן (מתניתין) לשמו, וכאן (וברייתא) שלא לשמו (כרב חלקיה).
לימא תיהוי תיובתיה דרב הונא (מדכי אתא רב דימי, כדאמרן: דליכא לאוקומא 'בזמנו' מדקשיא ליה תני לוי אדתני בר ליואי) ! ?
אמר לך רב הונא: הכא במאי עסקינן (דמחוסר זמן חייב בשלא לשמו) ? - כגון שהפריש שתי אשמות לאחריות (שאם יאבד האחד - יתכפר בשני), (ושחט אחד מהם בחוץ קודם זמנו לשם עולה); דחד מינייהו מעיקרא עולה היא (דהאי - כיון דסופו לרעייה קאי: דאשם שכיפרו בעליו - רועה, ודמיו ל'קין המזבח' שהיא עולה - חזי לדוכתיה בפנים אי שחית לגופיה לעולה),

(זבחים קטו, ב)

כדרב הונא אמר רב, דאמר רב הונא אמר רב: אשם שניתק לרעיה (שניתק מדין הקרבה ומסרוהו לרועה עד שיסתאב, דקיימא לן (תמורה דף יח.): 'כל שבחטאת מתה - באשם דרועה') ושחטו סתם - כשר לעולה.

המעלה מבשר חטאת [מבשר אשם, מבשר קדשי קדשים, מבשר קדשים קלים, ומותר העומר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, ושירי מנחות, והיוצק, והפותר, והבולל והמולח והמניף והמגיש, והמסדר את השולחן, והמטיב את הנרות, והקומץ, והמקבל דמים בחוץ - פטור, ואין בהם משום זרות, ולא משום טומאה, ולא משום מחוסר בגדים, ולא משום שלא רחץ ידים ורגלים]:

תנו רבנן: מניין למעלה מבשר חטאת, ומבשר אשם, ומבשר קדשי קדשים, ומבשר קדשים קלים, וממותר העומר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, ושירי מנחות - שפטור? - תלמוד לומר: (ויקרא יז, ח.) [ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה] עולה [או זבח]: מה עולה שהיא ראויה להעלאה - אף כל שראויה להעלאה;
מניין שאף היוצק, והבולל, והפותר, והמולח, והמניף, והמגיש, והמסדר השולחן, והמטיב את הנרות, והקומץ, והמקבל - בחוץ - שפטור?

תלמוד לומר: 'אשר יעלה עולה או זבח' מה העלאה שהיא גמר עבודה - אף כל שהוא גמר עבודה (שאינן אחריה עבודה, ואיתרבו להו ב'אף כל', כגון: המנסך, ומקטיר קטרת, ומקטיר קמצים, ומקטיר מנחת כהנים) .

עד שלא הוקם המשכן [וכו'] :

יְתִיב רַב הוֹנָא בְּרַב קַטִּינָא קָמִיָּה דְּרַב חֲסֵדָא, וְקָא קָרִי (גירסת רש"י:
יְתִיב רַב חֲסֵדָא וְקָאמֵר) (שמות כד,ה) וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל [וַיַּעֲלוּ עִלְת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַה' פְּרִים]
(נראה בעיני שהספרים חסרים כאן, ולא ידעתי מה; ואם אין חסרין - זהו פירושו: יְתִיב רַב חֲסֵדָא וְקָאמֵר לַהֲאִי
קָרָא וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי וְגו', ומפרש: דאלו הבכורות); אָמַר לִיה (רב הונא): הֲכִי אָמַר רַב
אֲסִי: וּפְסָקוּ (אותו היום פסקה עבודה מן הבכורות: שמסיני נצטוו על הכהונה, כדיליף לקמן, ושמשו
נדב ואביהוא כל אותה שנה ראשונה עד שהוקם המשכן ומתו).

(לישנא אחרינא: הֲכִי אָמַר רַב אֲסִי - וּפְסָקִיה: צריך להפסיק כאן נגינת טעם המקרא באתנחתא, ולא יקרא
בטעם פשטא כמו שאנו קורין אותו: דכשהוא נקרא בטעם פשטא, משמע שקריאת 'נערי בני ישראל' דבק על
'ויעלו עולות', משמע שהם העלו; אבל כשאתה קוראו באתנחתא - עומדת התיבה לבדה, ואינה דבק על
'ויעלו', ויש לומר שלא שלחם אלא להביא הקרבנות ולעמוד עליהם 'ויעלו עולות' - אותם שכשרים להעלותם,
דהיינו נדב ואביהוא: שמשבאו לסיני הופרשו הכהנים, כדיליף לקמן.)

סָבַר (רב חסדא) לְאוֹתוֹבִיָּה מִמַּתְנֵי תִין (דקתני שנהגו עבודה בבכורות עד יום הקמת
המשכן); שְׁמַעִיה (רב חסדא לרב חנא) דְּקָאמֵר (דיתבי וקאמר תו) מִשְׁמִיָּה דְּרַב אָדָא
בְּרַב אֶהֱבָה: 'עוֹלָה שֶׁהַקָּרִיב יִשְׂרָאֵל כְּמַדְבָּר' (קודם מתן תורה: וישלח את נערי וגו')
אֵינָה טַעוֹנָה הַפֶּשֶׁט וְנִיתוּחַ', אוֹתוֹבִיָּה בְּרִיָּתָא דְּשׁוּיָא בְּכוֹלָהוּ (שתהא
שוה להשיב על כל דבריו), דְּתַנִּיא: 'עַד שֶׁלֹּא הוּקָם הַמִּשְׁכָּן, הַבְּמוֹת מוֹתְרוֹת
וְעַבְדוּהָ בְּבִכּוּרוֹת וְהָכֵל כְּשִׁירִין לַהֲקָרִיב' (כדמפרש ואזיל): כַּהֲמָה, חִיָּה
וְעוֹף, זִכְרִים וְנִקְבּוֹת, תְּמִימִין וְבַעֲלֵי מוֹמִין, טַהוּרִין - אֲבָל לֹא
טַמְאִין; וְהָכֵל קָרְבוֹ עוֹלוֹת (השתא משמע שלא היו מקריבין אלא עולות; ולקמיה פריך
עליה); וְעוֹלָה שֶׁהַקָּרִיב יִשְׂרָאֵל כְּמַדְבָּר טַעוֹנָה הַפֶּשֶׁט וְנִיתוּחַ; וְנִכְרִים
בְּזִמְנָן הַזֶּה רִשְׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן (דלא נאסרו להן הבמות) '.

תַּנְאִי הִיא, דְּתַנִּיא: ' (שמות יט,כב) וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגְשִׁים אֶל ה' יִתְקַדְּשׁוּ [פן יפרץ בהם ה']
(יתקדשו מלעלות, ואף על פי שרגילין לגשת אלי ולהעלות - העד בהן שלא יעלו בהר): לְבִי יְהוֹשֻׁעַ
בֶּן קִרְחָה אָמַר: זֶה פְּרִישׁוֹת בְּכוֹרוֹת (הזהיר את הבכורות להפריש מן ההר); לְבִי
אָמַר: זֶה פְּרִישׁוֹת נֹדֵב וְאֲכִיָּהוּא (כלומר: לא נקראו בכורות 'כהנים', אלא מי הן הכהנים
הנגשים שהזהירו כאן לפרוש מן ההר? - זה נדב ואביהוא, שנעשו בסיני 'כהנים', והן 'הכהנים הנגשים אל ה'
להקריב קרבנות); בְּשִׁלְמָא לְמֵאן דָּאמַר 'זֶה פְּרִישׁוֹת נֹדֵב וְאֲכִיָּהוּא' -
הֵי יֵינוּ דְּכַתִּיב (כשמתו נדב ואביהוא): (ויקרא יג,ג) [ויאמר משה אל אהרן הוא אֲשֶׁר דָּבַר ה'] לְאֹמֶר
הוּא אֲשֶׁר דָּבַר ה' לְאֹמֶר בְּקִרְבִּי אֶקְדֵּשׁ [ועל פני כל העם אֲכַבֵּד וידם אהרן] (כדקאמר בסיני (שמות יט,כב) 'פן
יפרץ בהם ה'; וכיון שלא נזהרו לפרוש מן ההיכל בהקמת המשכן - פרץ בהם); אֲלֵא לְמֵאן דָּאמַר
'זֶה פְּרִישׁוֹת בְּכוֹרוֹת' - (מיתת נדב ואביהוא) הֵיכָא רְמִיזָא (למשה קודם לכן,
דקאמר 'הוא אשר דבר')?

דְּכַתִּיב (שמות כט,מג) וְנוֹעַדְתִּי שִׁמְהָ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכַבּוּדִי; אֵל תִּקְרִי 'בְּכַבּוּדִי'
אֲלֵא 'בְּמַכּוּבְדִי': דְּבַר זֶה אָמַר הַקָּב"ה לְמֹשֶׁה (נאמרה לו למשה ביום שנצטווה על
מלאכת המשכן, ורמז לו שביום שישרה שכינתו על הבית - יתקדש בכבודו) וְלֹא יִדְעוּ (ולא נרמז
להבין מה הוא -) עַד שֶׁמָּתוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן; כִּיּוֹן שֶׁמָּתוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן - אָמַר לוֹ:
אֶהֱרֹן אַחִי! לֹא מָתוּ בְּנֵיךָ אֲלֵא לְהַקְדִּישׁ שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה (להודיע שהוא נורא
על ידאיו ומיודעיו, וזהו 'הוא אשר דבר' אלי ביום שנצטויתי על המשכן, ונקדש בכבודי באותם הנכבדים
וקרובים לי אֶקְדֵּשׁ)! כִּיּוֹן שֶׁיָּדַע אֶהֱרֹן שֶׁבְּנָיו יִדְּעוּ מְקוֹם הֵן - שֶׁתֵּק וְקָבַל
שְׂכָר, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְיָדוּם אֶהֱרֹן' (הרי שששת וקבל השכר; מפרש בבראשית רבה שמתוך כך זכה
ונתייחד אליו הדיבור, שנאמר אחרי אותו ענין פרשת שתוי יין, ולא הוזכר באותו דיבור משה אלא אהרן);
וְכֵן בְּדוֹד הוּא אָמַר (תהלים לז,ז) דוֹם לָהּ וְהִתְחַלֵּל לוֹ [אל תתחר במצליח דרכו באיש עשה
מזמרת]: אֵף עַל פִּי שֶׁמִּפִּיל לָךְ חֲלָלִים חֲלָלִים - אֵת שֶׁתֵּק;
וְכֵן בְּשִׁלְמָה הוּא אָמַר (קהלת יז,ג) [עַת לִקְרוֹעַ וְעַת לַתְּפוֹר] עַת לַחֲשׂוֹת וְעַת לַדְּבַר: פְּעָמִים
שְׁשׁוֹתָק וּמִקְבֵּל שְׂכָר עַל הַשְׁתִּיקָה, פְּעָמִים מְדַבֵּר וּמִקְבֵּל שְׂכָר עַל הַדְּבַר;

וְהֵי יֵינוּ דָאמַר רַבִּי חִיָּיא בְּרַב אָבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאִי דְּכַתִּיב (תהלים
סח,לז) נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשְׁךָ [אל ישראל הוא נתן עז ותעצמות לעם ברוך אלקים]; אֵל תִּקְרִי
'מִמִּקְדָּשֶׁיךָ' אֲלֵא 'מִמִּקְדָּשֶׁיךָ': בִּשְׁעָה שֶׁעוֹשֶׂה הַקָּב"ה דִּין בְּקֹדֶשׁוֹ -
מִתִּירָא וּמִתְעַלָּה וּמִתְהַלָּל ' (אלהים' זו מדת הדין; אימתי הוא נורא? על ידי שהוא עושה דין
במקודשיו) !

אֲלֵא קְשִׁיָּא עוֹלָה (דקתני הכא דטעונה הפשט וניתוח) !
תְּרִי תַנְאִי הִיא, דְּתַנִּיא: 'רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אָמַר: כִּלְלוֹת נֹאמְרוֹ בְּסִינִי
(כגון 'מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו וגו', ולא נתפרשו הלכות עולה ושלמים שם) וּפְרִטוֹת בִּאֵהָל
מוֹעֵד (לאחר שהוקם המשכן נאמרה תורת כהנים למשה, ושם נתפרשו 'הפשיט' ו'נתח'; לרבי ישמעאל
שמעינן דעולה שהקריבו בסיני - לא הוטענה הפשט וניתוח); רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: כִּלְלוֹת
וּפְרִטוֹת נֹאמְרוֹ בְּסִינִי, וְנִשְׁנוּ בִּאֵהָל מוֹעֵד, וְנִשְׁתַּלְּשׁוּ בְּעִרְבוֹת מוֹאֵב

(משנה תורה שחזר משה ואמרה להם על הסדר, כדכתיב (דברים א,ה) 'בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה וגו').

אמר מר [בברייתא שהובאה לעיל משמיה דרב אדא בר אהבה] 'הכל כשירין להקריב' - מנא הני מילי?
אמר רב הונא: דאמר קרא (בראשית ח,כ) 'ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל עוף הטהור [ויעל עלות במזבח]; 'בהמה' - כמשמעו; 'חיה בכלל בהמה' (דכתיב: זאת הבהמה אשר תאכלו וגו' וסמך ליה איל וצבי ויחמור וגו' (דברים יד, פסוקים ד,ה);

(זבחים קטז, א)
'זכרים ונקבות תמימין ובעלי מומין' - לאפוקי מחוסר אבר, דלא. (ולא גרסינן 'תמות וזכרות בבהמות כו', דמאי אידיא קודם מתן תורה? לאחר הקמת המשכן נמי איתא להא! ועוד: מדקאמר 'אבל מחוסר אבר לא' - מכלל דבעלי מומין לא נפסלו, לא בבהמה ולא בעוף.)
אמר רבי אלעזר: מניין למחוסר אבר שנאסר לבני נח (להקריב לגבוה)?
תלמוד לומר: (בראשית ו,יט) 'ומכל החי מכל בשר' [שנים מכל תביא אל התבה להחית אתך זכר ונקבה יחיו]; אמרה תורה: הבא בהמה שחייך ראשי איבריך שלה (ולמה לי לאזהורי עליהו אי לאו משום הקרבה: שהקריב מהן בצאתו מן התיבה).
ודילמא למעוטי טריפה?

ההוא - מ'לחיות זרע' [בראשית ז,ג]: גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה לחיות זרע על פני כל הארץ] נפקא (דטריפה אינה יולדת).
הניחא למאן דאמר טריפה אינה יולדת, אלא למאן דאמר טריפה יולדת - מאי איכא למימר? האמר קרא 'אתך' = בדומין לך (למעוטי טריפה).

ודילמא נח גופיה טריפה הוה?
'תמים' כתיב ביה.
ודילמא 'תמים' בדרכיו (עניו וסבלן)?
'צדיק' כתיב ביה.
ודילמא 'תמים' בדרכיו 'צדיק' במעשיו?
אי סלקא דעתך דנח גופיה טריפה הוה, מי קאמר ליה לנח 'דכוותך עייל' - שלמים לא תעייל?
ומאחר דנפקא לן מ'אתך', 'לחיות זרע' למה לי?
מהו דתימא 'אתך' = לצותא בעלמא, אפילו זקן אפילו סריס (לאו למידרש 'בדומין לך', אלא שהודיע שאינו עושה אלא לכבודו: להיות לו לצוותא) - קמשמע לן ('לחיות זרע' לאו לצוותא בעי להו; ומהשתא - על כרחך 'אתך' יתירא הוא, למידרש ביה 'בדומין לך').

'טהורין אבל לא טמאין' - ומי הוו 'טמאין' ו'טהורין' בההיא שעתא (הרי לא נתנה תורה)?
אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאותן שלא נעבדה בהן עבירה.
מנא הוו ידעי?

כדרב חסדא, דאמר רב חסדא: העבירן לפני התיבה: כל שהתיבה קולטתן - בידוע שהוא טהור; אין התיבה קולטתן - בידוע שהן טמאין.
רבי אבהו אמר: אמר קרא: (בראשית ו,טז) 'והבאים זכר ונקבה' [מכל בשר באו כאשר צוה אתו אלקים ויסגרו ה' בעדן] - הבאים מאיליהן (וכל אותן שבאו אל התיבה - מאיליהן באו, ובהן הכיר אותם: שבאו שבעה שבעה ידע שהן טהורין, ושבאו שנים שנים - שהן טמאין).

אמר מר 'והכל קרבו עולות': עולות - אין, שלמים - לא? והא כתיב (שמות כד,ה) [וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת] ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים (וסיני - קודם הקמת המשכן הוה, ואת אמרת דעד שלא הוקם המשכן לא קרבו שלמים כלל)!?
אלא אימא: לכל קרבו עולות, ולבני נח עולות - אין, שלמים - לא (בין לישראל בין לבני נח קרבו עולות, אבל שלמים לא קרבו לבני נח; ומשעת מתן תורה שנבחרו ישראל - קרבו להם שלמים);
כמאן דאמר 'לא קרבו שלמים לבני נח',
דאיתמר: רבי אלעזר ורבי יוסי בר חנינא: חד אמר: קרבו שלמים בני נח וחד אמר: לא קרבו; מאי טעמא דמאן דאמר קרבו שלמים בני נח?

דכתיב (בראשית T, T) והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן [וישע ה' אל הבל ואל מנחתו]; איזהו דבר שחלבו קרב לגבי מזבח ואין כולו קרב לגבי מזבח? - הוי אומר זה שלמים.

מאי טעמא דמאן דאמר לא קרבו? - דכתיב (שיר השירים T, T) עורי צפון ובואי תימן [הפחית גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו]: תתנער (לשון) (שמות יד, כז) וינער ה' את מצרים) אומה שמעשיה בצפון (היינו עולה שטעונה צפון), ותבוא (אל מלך המשיח) אומה שמעשיה בצפון ובדרום (דהיינו ישראל, שמקריבין עולות ושלמים).

ומר נמי - הכתיב 'ומחלביהן'? משמניהן דידהו (מן השמנין שבהן; ומיהו עולות הו).
ומר נמי הכתיב 'עורי צפון'?

ההוא - בקיבוץ גליות הוא דכתיב (והכי קאמר: עורי רוח צפונית ובואי רוח דרומית לקבץ גליות המפורדות בכס).
והא כתיב (שמות י, כה) ויאמר משה גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלהינו ('זבחים' היינו שלמים; וקודם מתן תורה - כולהו בני נח)?
(ומשני:) זבחים לאכילה ('זבחים' אינן שלמים, אלא לשון שחיטה בעלמא, ולאכילה), ועולות להקרבה.

והא כתיב (שמות יח, יב) ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים [לאלקים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים]?
ההוא - לאחר מתן תורה הוא דכתיב.
הניחא למאן דאמר (פלוגתא לקמן) יתרו אחר מתן תורה היה, אלא למאן דאמר יתרו קודם מתן תורה היה - מאי איכא למימר? דאיתמר: בני רבי חייא ורבי יהושע בן לוי: חד אמר: יתרו - קודם מתן תורה היה, וחד אמר: יתרו - אחר מתן תורה היה.
למאן דאמר 'יתרו' - קודם מתן תורה היה, קסבר שלמים הקריבו בני נח;
כתנאי (אי קודם מתן תורה הוה יתרו, אי לאחר): (שמות יח, א) וישמע יתרו כהן מדין [חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים]; מה שמועה שמע ובא ונתגייר?

רבי יהושע אומר: מלחמת עמלק שמע, שהרי כתיב בצדו (שמות יד, ג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב;
רבי אליעזר המודעי אומר: מתן תורה שמע ובא; שכשניתנה תורה לישראל - היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל מלכי עובדי כוכבים אחזתן רעדה בהיכליהן, ואמרו שירה, שנאמר (תהלים כט, ט) [קול ה' יחולל אילות ויחשף יערות] ובהיכלו כולו אומר כבוד (רישא דקרא 'קול ה' יחולל אילות', ובמתן תורה משתעי, ובהיכלו של כל מלך ומלך כולו אומר כבוד להקב"ה) ! נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו: מה קול ההמון אשר שמענו? שמא מכול בא לעולם? אמר להם (תהלים כט, י) ה' למבול ישב - וישב ה' מלך לעולם: כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מכול לעולם (כבר נשבע שיהא מלך לעולם על בריותיו ולא ישחיתם).
אמרו לו: מכול של מים אינו מביא, אבל מכול של אש מביא, שנאמר (ישעיהו טו, טז) כי באש ה' נשפט [ובחרבו את כל בשר ורבו חללי ה']!
אמר להן: כבר נשבע שאינו משחית כל בשר.
ומה קול ההמון הזה ששמענו?
אמר להם: חמדה טובה יש לו בבית גנזיו שהיתה גנוזה אצל תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם (וכ"ו מאדס ועד משה רבינו - הרי 'זכר לעולם בריתו) דבר צוה לאלף דור' (תהלים קה, ח), וביקש ליתנה לבניו, שנאמר (תהלים כט, יא) ה' עוז לעמו יתן (התורה שהיא מעוזן של ישראל); מיד פתחו כולם ואמרו 'ה' יברך את עמו בשלום' [סוף הפסוק].

ד"א [בן יעקב] אומר: קריעת ים סוף שמע ובא, שנאמר (יהושע ה, א) ויהי כשמוע כל מלכי האמורי [אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וימס לבבם ולא היה בם עוד רוח מפני בני ישראל]
ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע (יהושע ב, י) כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף [מפניכם בצאתכם ממצרים ואשר עשיתם לפני מלכי האמורי אשר בעבר הירדן לסיחן ולעוג אשר החרמתם אותם].

מאי שנא התם דכתיב (יהושע ה, א) [ויהי כשמוע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וימס לבבם] ולא היה בם עוד רוח [מפני בני ישראל] ומאי שנא הכא דכתיב (יהושע ב, י) [ונשמע וימס לבבנו] ולא קמה עוד רוח באיש [מפניכם כי ה' אלקיכם הוא אלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת]?

(זבחים קטז, ב) דאפילו אקשויי (אבר לתשמיש) - נמי לא אקשו (והיא - שהיתה יודעת בדבר - אמרה לשלוחי יהושע בלשון זה) . ומנא ידעה ? דאמר מר (במכילתא בפרשת יתרו [דומה למכילתא שבידני, יתרו פרשה א]) : אין לך כל שר ונגיד שלא בא על רחב הזונה ; אמרו : בת עשר שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים , וזנתה כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ; אחר חמישים שנה נתגיירה , אמרה : יהא מחול לי בשכר חבל חלון ופשתים (במכילתא תניא הכי : אמרה ריבונו של עולם : בשלשה דברים חטאתי - בשלשה ימחל לי : בחבל ופשתים וחלון ; שהיו מנאפים עולין אליה בחבלים דרך החלון ויורדים , וגם טמנתם בפשתי העץ ; ובאותן שלשה דברים עצמן זכתה להציל השלוחים) .

אמר מר : 'ועובדי כוכבים בזמן הזה רשאים לעשות כן' ; מנא הני מילי ? דתנו רבנן : (ויקרא יז, ב) דבר אל [אהרן ואל בניו ואל כל] בני ישראל [ואמרת אליהם זה הדבר אשר צוה ה' לאמר] : בני ישראל מצווין על שחוטי חוץ , ואין העובדי כוכבים מצווין על שחוטי חוץ ; לפיכך כל אחד ואחד בונה לו במה לעצמו ומקריב עליה כל מה שירצה . אמר רב יעקב בר אחא אמר רב אסי : אסור לסייען (בשעת איסור הבמות כגון בזמן הזה דקדושת ירושלים אין אחריה היתר) ולעשות שליחותן . אמר רבה : ולאורינהו להו (היאך יעשו) - שרי ; כי הא דאיפרא הורמיו , אימיה דשבור מלכא , שדרה קורבנא לרבא ; שלחה ליה : אסקוה ניהליה לשם שמים ! אמר להו לרב ספרא ולרב אחא בר הונא : זילו ודברו תרי עולמי גולאי (לכו וקחו שני עובדי כוכבים בחורים בני גיל אחד - שכן נוי לדבר) , וחזו היכא דמסקא ימא שירטון (לימון בלע"ז , ומתייבש ונעשה קרקע : דבעינן שלא נשתמש הדיוט במזבח) ושקלו ציבי חדתי (שלא נשתמש בהן אדם : שלא יהא שברי כלים) ואפיקו נורא ממרא חדתא (נראה לי שהוא פריישי"ר של איסתמא אצי"ר [פלדה] בלע"ז : שמוציאין בו אש מן האבנים) ואסקוה ניהליה לשם שמים . אמר ליה אביי : כמאן ? כרבי אלעזר בן שמוע , דתניא (בתורת כהנים היא שנויה, בפרשה ראשונה [ויקרא, דבורא דנדבה, פרשת ד, פרק ו משנה הת בשם 'רבי אליעזר'] : 'רבי אלעזר בן שמוע אומר : מה מזבח שלא ישתמש בו הדיוט - אף עצים שלא ישתמש בהן הדיוט' ; והא מודה רבי אלעזר בן שמוע בבמה (דקתני [??]) : המוריגים לקח דוד לעצים כדבר ארונה) , דתניא [ספרי נשא, פסקא מב] : 'כתוב אחד אומר (דברי הימים א כא, כה) ויתן דוד לארנון במקום שקלי זהב משקל שש מאות (לקמיה מפרש : כסף שוה משקל שש מאות זהב) , וכתוב (שמואל ב כד, כד) [ויאמר המלך אל ארונה לא כי קנו אקנה מאותך במחיר ולא אעלה לה' אלקי עלות חנם] ויקח דוד את הגורן ואת הבקר בכסף שקלים חמשים ; הא כיצד ? גובה מכל שבט ושבת חמשים , שהן שש מאות ; רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסתאי : בקר ועצים ומקום מזבח בחמישים , וכל הבית כולו בשש מאות ; רבי אלעזר בן שמוע אומר : בקר ועצים ומקום מזבח בחמישים , וכל הבית כולו בשש מאות , דכתיב (שמואל ב כד, כב) ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך הטוב בעיניו ראה הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים ' (בריייתא זו משובשת בספרים , ושנויה היא בספרי בברכת כהנים , וכך היא שנויה : הא כיצד ? מקום מזבח בחמישים וכל הבית בשש מאות ? רבי אומר בשם אבא יוסי בן דוסתאי : גבה מכל שבט חמשים שהן שש מאות ; רבי אלעזר בן שמוע אומר : ויקח דוד את הגורן [שמואל ב כד, כד] כדמפרש בענין [דברי הימים א כא, כה] : ויתן דוד לארונה [לארנון כתוב] במקום שקלי זהב משקל שש מאות - אבל הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים [פסוק כד] - בכסף שקלים חמשים [שמואל ב כד, כד] , ויאמר ארונה וגו' [שמואל ב כד, כב] והכי פירושא דקרא : [שמואל ב כד, כד] ויקח דוד את הגורן - ולא פירש במה קנאו, שהרי פירשו במקום אחר כבר : (דה"א כא, כה) ויתן דוד לארונה במקום וגו' , ואת הבקר קנה בכסף שקלים חמשים [שמואל ב כד, כד] ;

סיפרי פרשת נשא פיסקא מב כתוב אחד אומר ויתן דוד את חלקת הגורן בכסף שקלים חמשים (שמואל ב' כ"ד) וכתוב אחד אומר ויתן דוד לארונה היבوسی במקום שקלי זהב משקל שש מאות (ד"ה א' כ"א) כיצד יתקיימו שני מקראות הללו מקום הגורן בשש מאות כיצד יתקיימו שתי מקראות הללו מקום הגורן בשש מאות ומקום המזבח בחמשים רבי אומר משום אבא יוסף בן דוסתאי כתוב אחד אומר ויקח דוד את הגורן [וגו'] וכתוב אחד אומר ויתן דוד לארונה היבوسی במקום שקלי זהב משקל שש מאות כיצד יתקיימו שני כתובים הללו הן שנים עשר שבטים היו ולקח מכל אחד ונטל חמשים שקל מכל שבט ושבת נמצא שש מאות שקלים מכל השבטים רבי אלעזר אומר ויקח דוד את הגורן (ואת הבקר) כמפורש בענין ומהו מפורש בענין ויתן דוד לארנון [וגו'] אבל הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים בחמשים שקלים.

ורבא אמר לך: התם נמי בחדתי.

מאי 'מוריגים' (שמואל ב כד, כב) ?

אמר עולא: מטה של טורבל (כך נקרא במסכת פרה (פ"ב מ"ט)).

מאי 'מטה של טורבל' ?

אמר אביי: עיזא דקרקסא דדיישן די שאי (כמין עז של עץ, ויש בו יתידות חדים, וגם עשוי חריצים חריצים: קרני"ש, ומוליכו ומביאו על הקשים של דישה לאחר שנידושה, ומתחתין ונעשין תבן).

אמר אביי: מאי קרא (דהוא עשוי חריצים ומוכן לדוך ולדוק) ? - (ישעיהו מא, טו) הנה שמתין למורג חרוץ חדש בעל פיפיות [תדוש הרים ותדק וגבעות כמץ תשים].

מקרי ליה רבא לבריה, ורמי ליה קראי אהדדי: כתיב (דברי הימים א כא, כה) ויתן דוד לארנן [במקום שקלי זהב משקל שש מאות] וכתוב (שמואל ב כד, כד) [ויאמר המלך אל ארונה לא כי קנו אקנה מאותך במחיר ולא אעלה לה' אלקי עלות חנם] ויקן דוד [את הגרן ואת הבקר בכסף שקלים חמשים], הא כיצד? גובה מכל שבט ושבט חמשים שהן שש מאות; ואכתי קשיין אהדדי: התם 'כסף' הכא 'זהב'? אלא הכי קאמר: גובה כסף במשקל שש מאות זהב (והכי קאמר: כסף שוה שקלים חמשים של זהב - גבה מכל שבט ושבט).

קדשים קלים נאכלים [בכל מחנה ישראל]:

אמר רב הונא: בכל מקומות ישראל, אבל 'מחנה' לא הוי (קא סלקא

דעתך השתא דאפילו יצא אחד מהן חוץ למחנה ישראל - אוכל קדשים קלים שם).

איתיביה רב נחמן לרב הונא: ומחנות במדבר לא הוואי? והא תניא

[דומה לתוספתא כלים קמא פ"א משנה י'] : 'כשם שמחנה במדבר - כך מחנה בירושלים:

מירושלים להר הבית = מחנה ישראל, מהר הבית לשער נקנור (של עזרה

היה שער המזרח) = מחנה לויה; מכאן ואילך מחנה שכינה, והן הן

'קלעים' שבמדבר (לפנים משער נקנור - הוה כמקום 'לפנים מן הקלעים' במשכן) ? אלא

אימא: 'בכל מקום מחנה ישראל' (שאפילו בשעת סילוק מסעות - אין נפסלים, אלא

מוליכן עמו, ובמקום חנייתן אוכלין במחנה).

פשיטא! ?

מהו דתימא איפסלו ביוצא - קא משמע לן.

ואימא הכי נמי?

אמר קרא (במדבר ב, יז) ונסע אהל מועד [מחנה הלוי בתוך המחנה כאשר יחנו כן יסעו איש על ידו

לדגליהם] אף על פי שנסע - 'אהל מועד' הוא.

תניא: 'רבי שמעון בר יוחאי אומר: עוד אחרת היתה (מחנה רביעית,

חלוקה מהר הבית ומעזרה) ו'חיל עזרת נשים' היא, ולא היו עונשין עליה

(על הנכנס לה בטומאה; במסכת כלים (פ"א מ"ח) מפרש מה היא חלוקתה מהר הבית); וכשילה לא

היו אלא שני מחנות בלבד'.

הי מינייהו לא הוה?

אמר רבה: מסתברא דמחנה לויה הוואי (ומחנה ישראל - הוא דחסר), דאי סלקא

דעתך מחנה לויה לא הוואי (דאם לא כן דמחנה ישראל הוואי ולא מחנה לויה) -

(זבחים קיז, א)

נמצאו זבין וטמאי מתים משתלחין חוץ למחנה אחת (למחנה שכינה לבדה:

דהא שניהם מותרין במחנה ישראל, כדאמרינן בפסחים בפרק 'אלו דברים' (דף סז).

והתורה אמרה (במדבר ה, ג) [מזכר עד נקבה תשלחו אל מחוץ למחנה תשלחום] ולא יטמאו את מחניהם [אשר אני שכן בתוכם]

('מחניהם' - שני מחנות משמע): תן מחנה לזה ומחנה לזה (אחת לכל זב, ואחת לכל טמא

נפש! אלא ודאי הוואי מחנה לויה, ומשתלחין טמאי מתים ממחנה שכינה ומותרין במחנה לויה, חבין ובעלי

קריין משתלחין חוץ למחנה לויה).

אמר ליה רבא: אלא מאי - מחנה ישראל לא הוואי (ומשיצא חוץ למחנה לויה שוב אין שם קבע מחנה, והרי הוא כשדה בעלמא, ומותרין מצורעין לישוב שם הצריכין להשתלח ממחנה ישראל וישבו עכשיו עם הזבין) - נמצאו זבין ומצורעין משתלחין למקום אחד (חוץ

למחנה לויה בלבד), והתורה אמרה (ויקרא יג, ח) [כל ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא] בדד ישוב

[מחוץ למחנה מושבו]: שלא ישוב טמא אחר עמו!! אלא לעולם - כולהו תלתא

הוו, ומאי 'לא היו אלא שתי מחנות'? לקליטה (דנסתלקה תורת 'מחנה לויה'

מלקוט את ההורגים שוגג).

מכלל דבמדבר הוואי קלטה מחנה לויה?

אין , והא תניא : (שמות כא, יג) [ואשר לא צדה והאלקים אנה לידו] ושמתי לך מקום [אשר ינוס שמה] - בחיך (רמז לו הקב"ה למשה במתן תורה שיצוה למצוה זו, כדכתיב (דברים ז, מא) 'אז יבדיל משה שלש ערים' בסוף ארבעים שנה); 'לך מקום' - המקום שלך (דהיינו: מחנה לוויה אף הוא נקלט); 'אשר ינוס שמה' - מלמד שמגלין במדבר; להיכן גולין? - למחנה לוויה; מכאן אמרו: בן לוי (שהיה דר בערי מקלט: שכל ארבעים ושמנה עיירות של לוי - ערי מקלט היו, כדאמרינן במסכת מכות (דף יד.)) שהרג - גולה מפלך לפלך (ואם הרג בשוגג גולה לאחד מערי חבריו, דדריש ביה נמי הכי: 'ושמתי לך מקום': אף הלויים גולים), ואם גלה לפלכו (עצמו, כגון משכונה לשכונה) - פלכו קולטו (דומיא דמדבר שהיה מחנה לוויה קולטת). מאי קרא?

אמר רב אחא בריה דרב איקא: (במדבר לה, כח) כי בעיר מקלטו ישב [עד מות הכהן הגדל ואחרי מות הכהן הגדל ישוב הרצח אל ארץ אחזתו] - עיר שקלטתו כבר.

באו לגלגל:

תנו רבנן [דומה לתופסתא זבחים פ"ג מ"ה-מ"ו]: 'כל נידר ונידב היה קרב בכמה (קטנה; דאילו בבמה גדולה - על כרחך קרבו חובת צבור, דכתיב 'ויחננו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח' [יהושע ה, י]; אלא בקטנה, ואמר: דקרבי נדרים ונדבות, ולא חובות; ובתורת כהנים תני לה בהדיא לרבי מאיר); שאין נידר ונידב - אין קרב בכמה (קטנה, כדיליף טעמיה לקמיה: שאין יחיד מקריב חובה בשעת היתר הבמות, ואפילו בגדולה, וצבור - בקטנה לא מקריב כו'; אישתכח דאין חובות קריבין בקטנה; ואי קשיא לרבי מאיר אם כן יחיד לא עשה פסחו בגלגל, וקרא כתיב 'ויעשו את הפסח' - פסח - 'קרבו צבור' קרי ליה: דאתי בכנופיה [במסכת יומא (דף נא.)); והכי נמי בדרכי שמעון קתני 'אף צבור לא הקריבו אלא פסחיהם', אלמא 'קרבו צבור' קרי ליה; לקמן יליף טעמא דכולהו);

מנחה ונזירות (נידר ונידב הוא) קריבין בכמה - דכרי רבי מאיר; וחכמים אומרים: לא קרבו יחיד אלא עולות ושלמים בלבד (לאפוקי מנחות ונזירות דלא קרבי בבמה קטנה);

רבי יהודה אומר: כל שהצבור והיחיד מקריבין באהל מועד שבמדבר (דהיינו כל הקרבנות כולן: נדרים ונדבות וחובות (שקבוע להם זמן)) - מקריבין באהל מועד שבגלגל (דהיא במה גדולה; והשתא פליג אדרכי מאיר ואדרבנן: דמדקתני 'כל שהצבור כו' - לאשמועינן דאין חילוק באהל מועד שבמדבר לאהל מועד שבגלגל; מכלל דשמעינהו לרבי מאיר ורבנן דאמרי 'יש חילוק' ומה חילוקו? - שאין יחיד מקריב בו חובות; ושמעינהו נמי שמעינן לקמן: דאפילו בבמה גדולה לא קרבי ליחיד אלא נדרים ונדבות; ולרבי מאיר - מנחות ונזירות בכלל מותרות בבמת יחיד); מה בין אהל מועד שבמדבר לבין אהל מועד שבגלגל? - אהל מועד שבמדבר לא היו במות (במות יחיד) מותרות, אהל מועד שבגלגל היו הבמות מותרות, ובמתו שבראש גגו (היא במת יחיד); לא היה מקריב עליה אלא עולה ושלמים (ולא מנחות ונזירות);

וחכמים אומרים: כל שהצבור מקריבין באהל מועד שבמדבר - מקריבין באהל מועד שבגלגל; וכאן וכאן (במת צבור ובמת יחיד) לא קרבו יחיד אלא עולה ושלמים בלבד (ולקמן פריך: היינו תנא קמא! דהא חכמים דלעיל נמי הכי אמרי);

רבי שמעון אומר: אף צבור לא הקריבו אלא פסחים

(זבחים ק"ז, ב)

וחובות שקבוע להן זמן (אבל לא פר העלם דבר, ושעירי עבודת כוכבים - לא קרבו להם בגלגל) ' (רבי שמעון פליג אכולהו: דכולהו סביא להו דאין חילוק לצבור בין מדבר לגלגל בבמה גדולה, ורבי שמעון אומר: אף צבור עצמם לא הקריבו בגדולה יותר מיחיד בקטנה); מאי טעמא דרבי מאיר?

דאמר קרא: (דברים יב, ח) (לאחר ביאת הארץ משתעי, וקאמר) לא תעשון (כשתבאו בגלגל) ככל אשר אנחנו עושים פה היום [איש כל הישר בעיניו] (שאנו - בין צבור בין יחיד מקריבין חטאות, ואשמות, ובכור, ומעשר - שהן חובות שאין קבוע להם זמן, וכל שכן חובות הקבוע להם זמן; אבל מה אנו עושים שם?) אמר להן משה לישראל: "כי עייליתו לארץ, ישרות תקריבו ('איש כל הישר בעיניו': היחיד לא יקריב שם אלא נדרים ונדבות שישירו בעיניו לנדור ולנדוב; עד מתי? - 'כי לא באתם וגו': עד שתבאו לשילה), חובות לא תקריבו (היחידים: ד'איש' כתיב, ולא פליג קרא בין גדולה בין קטנה: דליחיד לא קרב אלא נידר ונידב; הלכך: שאין נידר ונידב - אין קרב בבמת יחיד, דהא אין קדשי צבור קריבין ביה, כדתנן במתניתין (דף קיב.); קרבנות צבור קריבין במשכן, קרבנות יחיד קריבין בבמה)'; מנחות ונזירות - 'ישרות' נינהו (דאף על גב דבמלאת נזרו הויין קרבנותיו חובה עליי - מיהו על ידי נדר באו עליי).

ורבנן?

אין מנחה בכמה (כדאמרינן לקמן: זבחים ולא מנחות, דכתיב [ויקרא יז, ה] 'למען אשר יביאו בני ישראל [את זבחייהם אשר הם זבחים] על פני השדה [והביאם לה] אל פתח אהל מועד אל הכהן [וזבחו זבחי שלמים לה] אותם') - היינו

במות בשעת היתר שלהם; 'והביאום לה' אותם שהוקדשו בשעת היתר ולא הספיק להביאם עד שנאסרו, כדאמרן ב'השוחט' נלעיל (דף קו:); דפסוק זה - בקדשי קדשים שהוקדשו בשעת היתר והקריבו בשעת איסור קאי 'זבחו זבחי שלמים'; ומפרש בתורת כהנים: אין לי שקרבו בבמה אלא שלמים - דהא אוקימנא בקדשי במה; מניין אף עולה? תלמוד לומר: 'זבחים'; יכול אף חטאת ואשם? תלמוד לומר: 'אותם'; ומה ראית אחרי שריבה ומיעט? אמרת: מה שלמים הבאים בנדר ונדבה - אף כל הבא בנדר ונדבה; ולרבי מאיר איתרבו נמי מנחות ונזירות; ורבנן דייקי: 'זבחים' - ולא מנחות, אלא דבר הזבוח; ; נזירות - חובות נזירות (דהוא לא התנדב אלו הקרבנות, אלא אסר עצמו בין ובתגלחת, ומאליו נתחייב בקרבנות) .

אמר שמואל: מחלוקת (דברי מאיר ורבנן בנזירות): בחטאת ואשם (שבה) [אשם - לנזיר שנטמא למת], אבל בעולות ושלמים (דנזיר) [נזיר מביא שלמים בסוף נזירותו] - דברי הכל 'ישראל' נזירות, וקריבי. מותיב רבה: 'חזה ושוק' (המורס משלמים ותודה) ותרומת לחמי תודה (וארבע חלות המורמות לכהן מארבע מיני חלות שבתודה, כדכתיב 'והקריב ממנו אחד מכל קרבן וגו' (ויקרא ז, יד)) נוהגין בבמה גדולה ואין נוהגין בבמה קטנה' (גרסינן בסוף פירקין (דף קט:)) דכתיב בהו 'להניף תנופה לפני ה' (ויקרא יטו) - ולא בבמה, ואילו (מורס מאיל נזיר - דהיינו) הזרוע בשלה שירה (ולא תנייה; שמע מינה: לא קריבי שלמי נזיר בבמה, דאי הוו קריבי - הוה תני דלא נהיג ביה נמי תרומה ידיה בבמת יחיד) ! אי אמרת בשלמא בעולה ושלמים פליגי, הא מני - רבנן היא; אלא אי אמרת בחטאת ואשם פליגי (אבל שלמי נזיר דברי הכל קריבי) - הא מני? אלא אי איתמר - הכי איתמר: אמר שמואל: מחלוקת בעולה ושלמים, אבל בחטאת ואשם - דברי הכל חובות נזירות, ולא קריבי.

אמר מר: 'וחכמים אומרים: כל שהצבור מקריבין באהל [כל שהצבור מקריבין באהל מועד שבמדבר - מקריבין באהל מועד שבגלגל; וכאן וכאן לא קרבו יחיד אלא עולה ושלמים בלבד] - מאי טעמיהו דרבנן? אמר קרא: (דברים יב, ח) [לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום] איש כל הישר בעיניו; איש - ישרות הוא דליקרו, חובות לא ליקרו (ואפילו בגדולה); וצבור - אפילו חובות ליקרו;

(זבחים קיח, א) רובי יהודה (דאמר 'יחיד נמי מקריב חובות בגדולה') אמר לך: כי כתיב 'הישר' (דממעט יחיד מהקרבנות חובות) - 'בעיניו' הוא דכתיב, אבל בבמה גדולה - אפילו חובות נמי ליקרו; אלא (לדבי יהודה) הא כתיב 'איש' (ואי לאו למעוטי אף מבמה גדולה אתא - למה לי דכתיב 'איש' נכתוב 'כל הישר בעיניו' וכיון ד'בעיניו' - היינו קטנה, פשיטא ד'איש' הוא דמימעט, דהא צבור לא מקריב בה!); לאו למימרא ד'איש' - ישרות הוא דליקרו, הא חובות לא ליקרו? כי כתיב 'איש' - להכשיר את הזר (לעבודת במה) . זר - מ'וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' [פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחח לה'] (ויקרא יז, ו) נפקא (לקמן בפירקין; דכתיב (ויקרא יז, ו) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד: כהן פתח אהל מועד, ואין כהן בבמה, אלא אפילו זר, ואפילו עבד; הכי דריש ליה בתורת כהנים [ספרא אחרי מות פרשת ו פרק ט משנה ז]) ! מהו דתימא ליבעי קדוש בכורות כמעיקרא - קא משמע לן .

חכמים היינו תנא קמא (רבנן בתראי היינו רבנן קמאי, דהא אינהו נמי הכי אמרי: דיחיד לא קרבו אלא עולות ושלמים, וצבור קריבי נמי חובות, דהא מ'איש' נפקא להו מיעוטא) ? אמר רב פפא: קרבו נסכים במדבר איכא בינייהו (לרבנן קמאי לא קרבו נסכים במדבר, ועולה ושלמים גרידא בלא נסכים קא גמרי דקריבי בבמה, דבמדבר לא קריבי: ד'כי תבאו' דפרשת נסכים (במדבר טו, ו) - להטעינה נסכים במשכן שילה אתא, לאחר ירושה וישיבה, כדאמרן ב'השוחט' (לעיל קיא); ורבנן בתראי - לטפויי אתו: מדתנן משנה יתירא 'כל שהצבור מקריבין באהל מועד שבמדבר מקריבין בגלגל' - למה להו למיתני? הא רבי יהודה נמי בצבור כוותייהו קאמר, והכי איבעי להו למימר 'כאן וכאן לא קרבו ליחיד אלא עולה ושלמים' אלא לטפויי אדרבנן קמאי אתו, ואמרי: כל שהציבור צריכין להקריב באהל מועד שבמדבר - מקריבין באהל מועד שבגלגל, ולטפויי נסכים אתו, ולמימר דקריבו במדבר לצבור וליחיד, וכן בגלגל - לשתי הבמות; ולמאן דאית ליה 'קרבו במדבר' אית ליה דקריבו בבמת יחיד בגלגל, ד'כי תבאו' לא אתא אלא להטעינה נסכים לבמה קטנה, דהא בגדולה כבר היו קריבין) .

אמר מר: רבי שמעון אומר [אף צבור לא הקריבו אלא פסחים וחובות שקבוע להן זמן]:

מאי טעמא דרבי שמעון?
דכתיב: (יהושע ה') ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח [בארבעה עשר יום לחדש בערב בערבות יריחו].

פשיטא (דבעו למיעבד פסח)!!
אלא הא קא משמע לן: דחובות - כעין פסח הוא, דקרב; הא לאו כעין פסח - לא קרב.
ואידך?

מיבעי ליה לכדרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן משום רבי בנאה: ערל (שנטמא במת) מקבל הזאה (וטהור מטומאת מת ליגע בקדשים; ויליף מהכא, דכתיב (יהושע ה') 'בגלגל ויעשו את הפסח', דמשמע שעשאוהו כהלכתו: במילה, בטהרה; ורובן ערלים היו במדבר, דכתיב (שם) 'לא מלו'; ואמרינן ביבמות: בעשרה בניסן, שעברו את הירדן, לא מהול משום חולשא דאורחא, אלא בחד סרי - הוא דמהול, ואשתכח דטמאי מתים שהיו בהם - שהרי רובן טמאי מתים היו: שמתו אבותיהם כל ארבעים שנה במדבר, ונטמאו בהם, ואם לא קבלו הזאה ונטהרו בערלותן - אין להם שהות להזות משמלו, דהא צריך להפריש שלשה ימים בין הזאה להזאה: רביעי חמישי וששי! וכאן - אי לא הזו עד יום אחד עשר בניסן הזאה ראשונה לאחר שמלו - תו לא מטי זמן הזאה שניה עד יום חמשה עשר! וביבמות איתיה להא דרבי יוחנן בפרק 'הערל' (דף עא:)).

תני תנא קמיה דרב אדא בר אהבה: אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסח וחובות הקבוע להן זמן.
אמר ליה: דאמר לך מני?

רבי שמעון היא, דאמר: אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים וחובות הקבוע להן זמן; תתרגם מתניתך (דקתני 'חובות הקבוע להם זמן קרבו בגדולה') בעולת חובה (כגון עולות של תמידין ומוספין; צבור קרבו בה; אבל חטאות הקבוע להם זמן, כגון שעירי הרגלים של צבור - לא קרבו בה), דאיכא 'עולת נדבה'; דאי חטאת (דאי חובות הקבוע להם זמן - בחטאת נמי קאמר) - חטאת נדבה מי איכא (ליקרב כיוצא בה בקטנה? ועל כרחיך מתניתין קא משמע לן דלא קרבו לרבי שמעון בגדולה לבד מפסחים אלא חובות שיש כיוצא בהן נדבה - מדקתני 'אלא פסחים וחובות הקבוע להם זמן', ואי סלקא דעתא כל חובות הקבוע להם זמן קאמר, 'פסחים' דקתני למה ליה? הכי הוה ליה למימר 'אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא חובות הקבוע להם זמן', והווי להו פסחים בכלל! אלא הכי קאמר: אלא פסחים שקרבו בגדולה ולא קרבו בקטנה כלל, ושאר דברים שקרבו כאן וכאן - אין חילוק בהן, אלא שבזו לא קרבו אלא נדבות ובזו קרבו אף חובות הקבוע להם זמן)? ולוקמה במנחת חובה, דהא איכא חביתין (דמשכחת לה כאן מנחת נדבה בקטנה ובגדולה עודפת: מנחת חביתין, שהיא חובות הקבוע להן זמן בכל יום)?
קא סבר (רב אדא בר אהבה): אין מנחה בבמה (ד'זבחים' כתיב; ובשלמי צבור דעצרת - ליכא לאוקמה, משום דשלמי במה קטנה - לא דמי להו: שאלו קדשי קדשים, ואלו קדשים קלים).

באו לשילה [נאסרו הבמות; ולא היה שם תקרה אלא בית אבנים בלבד מלמטן, והיריעות מלמעלן]:

מנא הני מילי (דבית אבנים למטן ויריעות לגג)?
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כתוב אחד אומר (שמואל א א, כד) [ותעלה עמה כאשר גמלתו בפרים שלשה ואיפה אחת קמח ונבל יין] ותביאהו בית ה' שילה [והנער נער], וכתוב אחד אומר (תהלים עח, ט) ויטש משכן שילה אהל שכן באדם, וכתוב (תהלים עח, טז) וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר; הא כיצד? לא היתה שם תקרה אלא אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן.

קדשי קדשים [נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה]:

מנא הני מילי?
אמר רבי אושעיא: דאמר קרא (משתבאו אל המנוחה קאי קרא): (דברים יב, ג) השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה: בכל מקום אשר תראה אי אתה מעלה, אבל אתה אוכל בכל מקום שאתה רואה!
אימא: בכל מקום שאתה רואה אי אתה מעלה, אבל אתה זובח בכל מקום שתראה?!!
אמר רבי ינאי: אמר קרא: (דברים יב, ד) [כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבטיך] שם תעלה [עלתך] ושם תעשה [כל אשר אנכי מצוך];
רבי אבדימי בר חמא אמר: אמר קרא:

(זבחים קיח, ב)

ו ל ו ת א נ ת ש י ל ה (חפשתיו ולא מצאתיו במקרא, אבל מצאתי) [יהושע טז, ו] ויצא הגבול הימה המכמתת מצפון ונסב הגבול מזרחה] **תאנת שלה** [ועבר אותו ממזרח ינוחה] ('תאנת' - לשון תאניה ואניה (איכה ב,ה): שהיו מתאנחין ורואין: שמשם היו זוכרין אכילת קדשים שהיתה במקום מראיתו): **מקום שכל הרואה אותו מתאנה עליו על אכילת קדשים שלו.**

רבי אבהו אמר: אמר קרא: (בראשית מט, כג) **בן פרת יוסף בן פרת עלי עין** [בנות צעדה עלי שור] ('פרת' יוסף. לשון פריה ורביה: מקום אכילת קדשים נתרבה לו על ידי העין; ושילה - בחלקו של יוסף היתה, כדכתיב (תהלים עח, טז) וימאס באהל יוסף וגו' אחר ויטש משכן שילה (שם, פסוק ט) כתיב): **עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו שלו (אשת אדוניו) - תזכה ותאכל כמלא עיניה.**

רבי יוסי ברבי חנינא אמר: (דברים לג, טז) [וממגד ארץ ומלאה] **ורצון שוכני סנה** [תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו]: **עין שלא רצתה ליהנות מדבר שאינו שלו ('ורצון': על ידי רצון; שלא רצה לזון ממה שאינו שלו) - תזכה ותאכל בין השנואין (שילה - קדשיו נאכלין אף בגבולי שאר שבטים ששנאוהו).**

תנא: רואה שאמרו - רואה כולו, ולא המפסיק בינו לבינו.

אמר ליה רבי שמעון בן אליקים לרבי אלעזר: אסברא לך (גירסת רש"י: אסברא לי: הראני דוגמא לדבר)

כגון בי כנישתא דמעון (משם היו רואין את שילה ולא היה דבר מפסיק).

אמר רב פפא: 'רואה' שאמרו: לא רואה כולו (לראות משם את כל שילה) אלא רואה מקצתו;

בעי רב פפא: עומד ורואה יושב ואינו רואה - מאי?

בעי רבי ירמיה: עומד על גבי הנחל ורואה, בתוך הנחל ואינו רואה - מאי?

תיקו.

כי אתא רב דימי אמר רבי: בשלשה מקומות שרתה שכינה על ישראל: בשילה, ונוב וגבעון, ובית עולמים, ובכולן לא שרתה אלא בחלק בנימין, שנאמר (דברים לג, יב) [לבנימן אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו] **חופף עליו כל היום** [ובין כתיפיו שכן] - כל חפיפות לא יהו אלא בחלקו של בנימין.

כי אזיל אביי, אמרה קמיה דרב יוסף, אמר: חד ברא הוה ליה לכייליל (נראה בעיני כי אביו של אביי - 'כייליל' שמו) ולא מיתקן! והכתיב (תהלים עח, טז) **ויטש משכן שילה [אהל שכן באדם], וכתוב (תהלים עח, טז) וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר.**

אמר רב אדא: מאי קא קשיא ליה? דלמא שכינה בחלק בנימין וסנהדרי גדולה בחלק יוסף - מדמצינו בבית עולמים דשכינה בחלקו של בנימין וסנהדרין בחלק יהודה?!

אמר ליה: הכי? השתא: התם מיקרבין נחלות גבי הדדי, הכא מי מקרבין (שילה וגבול נחלת בנימין)?

הכא נמי מקרבין, כדאמר רבי חמא ברבי חנינא: רצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה היה מזבח בנוי והיה בנימין הצדיק מצטער עליה לבלעה - הכא נמי: רצועה היתה יוצאת מחלקו של יוסף לחלקו של בנימין, והיינו דכתיב [יהושע טז, ו] **ויצא הגבול הימה המכמתת מצפון ונסב הגבול מזרחה] תאנת שלה [ועבר אותו ממזרח ינוחה] (תאנת שילה - על שהיה בנימין מתאונן עליה).**

כתנאי: (דברים לג, יב) [לבנימן אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו חפף עליו כל היום ובין כתיפיו שכן]:

'חופף עליו' - זה מקדש ראשון;

'כל היום' - זה מקדש שני;

'ובין כתיפיו שכן' - אלו ימות המשיח.

רבי אומר: **'חופף עליו' - זה העולם הזה (כל מקום ששרתה שכינה, ואף שילה ונוב וגבעון);**

'כל היום' - אלו ימות המשיח;

'ובין כתיפיו שכן' - זה העולם הבא.

תנו רבנן: 'ימי אהל מועד שבמדבר - ארבעים שנה חסר אחת;

ימי אהל מועד שבגלגל - ארבע עשרה: שבע שכבשו ושבע שחלקו;

ימי אהל מועד שבנוב וגבעון - חמשים ושבע;

נשתיירו לשילה (מארבע מאות ושמונים מציאת מצרים לבנין הבית) שלש מאות ושבעים חסר אחת.

'ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים חסר אחת' - מנלן?
דאמר מר: שנה ראשונה עשה משה את המשכן; שניה - הוקם המשכן
(דכתיב 'ויהי בחדש הראשון בשנה השנית [באחד לחדש הוקם המשכן] (שמות מ, ו)) ושלח משה מרגלים;

'שבגלגל - ארבע עשרה: שבע שכבשו ושבע שחלקו' - מנלן?
דקאמר כלב (בשנת חילוק כשבא לתבוע חברון): (יהושע יד, ז) בן ארבעים שנה אנכי בשלוח
משה עבד ה' אותי מקדש ברנע לרגל את הארץ ואשיב אותו דבר כאשר עם לבבי (והיא היתה
השנה השנייה), וכתוב [שם, פסוק י] ועתה הנה החיה ה' אותי כאשר דבר זה ארבעים וחמש שנה מאז דבר ה'
את הדבר הזה אל משה אשר הלך ישראל במדבר ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה; כי
עבריה לירדן בר כמה הוי? - בר שבעין ותמני (נחתכו במדבר שוב שלשים
ושמונה שנה; נמצא כלב בן ע"ח שנים כשעברו הירדן), וקאמר (בשנת חילוקה) 'בן חמש
ושמונים שנה' - הרי שבע שכבשו (נשתהו לכיבוש);
ושבע שחלקו - מנלן?

איבעית אימא: מדשבע שכבשו - שבע נמי שחלקו (סברא בעלמא היא);
ואיבעית אימא: מדלא משכחת לה (יחזקאל מ, א) [בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה
בעשור לחדש] בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר [בעצם היום הזה היתה עלי יד ה' ויבא אתי שמה]
(דלא מיתוקם קרא דכתיב ביחזקאל, ודרשינן במסכת ערכין (דף יב.): 'איזה היא שנה שראש השנה בעשור
לחדש? - הוי אומר זה יובל!') ולא מנו שמיטין ויובלות אלא לאחר ירושה וישיבה, וכי אמרת דשנות כיבוש
וחילוק - י"ד היו, ודלית להו ממנין היובלות - משכחת לה דחרב הבית בשנת ל"ו ליובל, והוה ליה שנת היובל
שנת י"ד שנה אחר שנה שהוכתה העיר; ואי לא - לא משכחת לה; כיצד: [מלכים א ו, א] ויהי בשמינים שנה וארבע
מאות שנה [לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל] ויבן הבית לה';
צא מהן ארבעים שהיו במדבר - נמצא משבאו לארץ עד שנבנה הבית ארבע מאות וארבעים; והבית עמד ארבע
מאות ועשר - הרי שמונה מאות וחמשים: הרי י"ז יובלות שלימים! צא מהן י"ד שכבשו ושחלקו: שלא מנו
יובלות - נמצא בית חרב קודם השלמת היובל י"ד שנה; והכי תניא בהדיא בערכין (שם): 'שבעה עשר יובלות
מנו ישראל משנכנסו לארץ עד שיצאו, ואי אתה יכול לומר 'משנכנסו מנו', שאם אתה אומר כן - נמצא בית חרב
בתחילת היובל, ואי אתה מוצא 'ארבע עשרה שנה אחרי אשר הוכתה העיר!' אלא צא מהן שבע שכבשו ושבע
שחלקו, ואתה מוצא ארבע עשרה שנה אחר שהוכתה העיר).

'אהל מועד שכנוב וגבעון - חמשים ושבע' - מנא לן?
דכתיב (שמואל א ד, יח) ויהי כהזכירו את ארון האלהים [ויפל מעל הכסא אחרנית בעד יד השער ותשבר
מפרקתו וימת כי זקן האיש וכבד והוא שפט את ישראל ארבעים שנה]; ותנא: כשמת עלי הכהן -
חרבה שילה, ובאו לנוב; כשמת שמואל הרמתי - חרבה נוב (על ידי
שאול), ובאו לגבעון; וכתוב (שמואל א ז, ב) ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו
הימים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי ה' (בקרית יערים - שם נתנוהו לסוף ארבעה
חדשים שעמד בשדה פלשתים, שנאמר (שמואל א ה, ו) ותכבד יד ה' אל האשדודים, והחזירוהו בעגלה חדשה,
ונתנוהו שם, ונעשה שם עשרים שנה - עד שהביאו דוד משם בשנה ראשונה שנעשה מלך על כל ישראל, שהיא
שנה שמינית למלכו על יהודה); הני עשרים שנה = עשר שנה שמלך שמואל
בעצמו (שהיה שופט לבדו משמת עלי עד שמלך שאול), ושנה שמלך שמואל ושאול,
ושתיים שמלך שאול (ובמסכת תמורה (דף יד: טו.) הכי גרסינן לה: עשר שנים שמלך שמואל לעצמו -
דאותה שנה ששאלו להם מלך היא שנה עשירית לשמואל הרמתי - ושנה אחת מלכו שמואל ושאול יחד: שהיה
שאול הולך אחר עצת שמואל עד שסרח במעשה אגג, וסר שמואל מעליו, כדכתיב (שמואל א טו, לה) 'ולא יסף
שמואל לראות את שאול וגו', ומלך שוב שאול שתי שנים - והן שכתב במקרא (שם"א יג, א) 'ושתי שנים מלך על
ישראל' - דלא חשיב אותם דמלך שמואל בהדיא, והיינו דאמרינן בסמכת תענית (דף ה:) מי גרם לשאול שישב
בגבעה שתי שנים ומחצה? - תפלתו של שמואל ברמה: דבחצי שנה ראשונה סרח ונגזרה עליו מיתה, אלא
שעמדה לו תפלת שמואל), ושבע דוד, (ושבע שמלך דוד בחברון על יהודה; ולכשהמליכוהו כל
ישראל עליהם - הביא את הארון מקרית יערים עיר דוד - הרי עשרים)

(זבחים קיט, א)

דכתיב (מלכים א ביא) והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה בחברון מלך שבע שנים
[ובירושלם מלך שלשים ושלש שנים] (הרי נ"ג), ובשלמה כתיב (דברי הימים ב ג, ב) ויחל לבנות
[בחדש השני בשנ] בשנת ארבע למלכותו (וארבע שמלך שלמה לפני בנין הבית; ואתה שנה - שלמו ארבע
מאות ושמונים ליציאת מצרים); נשתיירו לשילה שלש מאות ושבעים חסר אחת.

באו לנוב וגבעון [הותרו הבמות]:

מנא הני מילי (שהיה היתר לבמות אחר קדושת שילה משחרבה)?

דתנו רבנן [ספרי ראה פסקא טו]: (דברים יב, ט) 'כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה
[אשר ה' אלקיך נתן לך]; 'אל המנוחה' זו שילה; 'נחלה' - זו ירושלים; למה
חלקן (הכתוב לכתוב את שניהם)? - כדי ליתן היתר בין זה לזה (דהא קרא -
בהיתר במות דגלגל משתעי, וקאמר: עד מתי אני אומר לכם [דברים יב, ח] '[לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום]
איש כל הישר בעיניו? - 'כי לא באתם עד עתה' וגו', אבל לא משבאתם; ואי אין היתר בין זו לזו - לא הוה ליה

למיכתב אלא 'מנוחה'; ומדכתיב 'נחלה' - שמע מינה דהכי קאמר להו: אחר קדושת המנוחה - תחזורו להיותר הראשון, עד בואכם אל הנחלה).

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: מעשר שני נמי ליתני (אי הכי: דשעת היתר הואי - נייתי נמי מעשר שני לנוב וגבעון, שהרי נסתלקה כל קדושת שילה, ומאי טעם לא תנן במתניתין לאוכלו שם)?

אמר ליה: מעשר - 'שם' 'שם' מארון קא ילפי ('ואכלתם שם' (דברים יב, טז), אי נמי 'ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם' (דברים יד, כג), ובארון כתיב (שמות מ, ג) 'ושמת שם את הארון העדות'): כיון דארון לא הוה (דכל ימי נוב וגבעון היה הארון בקרית יערים עשרים שנה, ובעיר דוד עד שנבנה הבית) - מעשר נמי לא הואי.

אי הכי פסח וקדשים נמי (דהא 'ואכלתם שם' (דברים יב, טז) - בהו נמי כתיב), ד'שם' 'שם' מארון ילפי: דכיון דארון לא הוה - אינהו נמי לא הוו?!
אמר ליה: הא מני (הך מתניתא [ברייטא] דקתני 'מעשר שני בכל ערי ישראל' ולא היה צריך להביאן שם)? רבי שמעון היא, דאמר: אף צבור לא הקריבו אלא פסח וחובות הקבוע להן זמן, אבל חובות שאין קבוע להם זמן (והיינו בכורות ומעשר בהמה) - הכא והכא לא קרב (חובות שאין קבוע להם זמן לא קרבו בנוב וגבעון); מעשר בהמה - חובות שאין קבוע להן זמן הוא (ויליף טעמא כדאמרן לעיל בגלגל), ואיתקש מעשר דגן למעשר בהמה (כיון דמעשר בהמה לא הוה התם - מעשר דגן נמי לא בעי לאיתויי התם, דאיתקוש להדדי, דכתיב (דברים יד, כב) 'עשר תעשר' ואמרין: בשתי מעשרות הכתוב מדבר [במסכת בכורות (דף נג:)]).

מכלל דלרבי יהודה קרב?

אין, דהאמר רב אדא בר מתנה: מעשר שני ומעשר בהמה נאכלין בנוב וגבעון - לדברי רבי יהודה (הכי גרסינן: אבל לרבי יהודה הכי נמי, דאמר רב אדא בר אבהו מעשר שני נאכל בנוב וגבעון לדברי רבי יהודה).

והא בעי 'בירה' (דכתיב (דברים יב, טז) 'לפני ה' אלהיכם')?! ולא תני רב יוסף: שלש בירות הן: שילה, ונוב וגבעון (חדא חשיב לה), ובית עולמים?

הוא תני לה והוא אמר לה: לאכילת מעשר שני, ואליבא דרבי יהודה.

באו לירושלים [נאסרו הבמות, ולא היה להן עוד היתר; והיא היתה 'נחלה']: תנו רבנן [ספרי ראה פסוק טו]: [דברים יב, טז] 'כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה [אשר ה' אלקיך נתן לך]; 'מנוחה' זו שילה, 'נחלה' זו ירושלים; ואומר (ירמיהו יב, ח) היתה לי נחלתי כאריה ביער [נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה] ואומר [פסוק ט] העיט צבוע נחלתי לי העיט סביב עליה [לכו אספו כל חית השדה התיו לאכלה] - דברי רבי יהודה; רבי שמעון אומר: 'מנוחה' - זו ירושלים; 'נחלה' - זו שילה; ואומר (תהלים קלב, יד) זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי אויתיה, ואומר (תהלים קלב, יג) כי בחר ה' בציון אוה למושב לו.

בשלמא למאן דאמר 'מנוחה זו שילה' - היינו דכתיב 'אל המנוחה ואל הנחלה' אלא למאן דאמר: 'מנוחה זו ירושלים, נחלה זו שילה' - אל הנחלה ואל המנוחה מיבעי ליה?!

הכי קאמר: לא מיבעיא מנוחה - דלא מטיתו, אלא אפילו לנחלה נמי לא מטיתו.

תנא דבי רבי ישמעאל: 'זו וזו שילה' (ואפילו הכי יש היתר בתרה, דקסבר 'קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא', ובקדושת ירושלים גופה סבירא ליה ד'יש אחריה היתר', כדאמרין במגילה (דף י). 'שמעתי שמקריבין בבית חוניו בזמן הזה', ואוקימנא כרבי ישמעאל); רבי שמעון בן יוחי אומר: זו וזו ירושלים (ועד שיבנה הבית לא נאסרו הבמות).

בשלמא למאן דאמר 'מנוחה זו

(זבחים קיט, ב)

שילה, נחלה זו ירושלים' אי נמי איפכא - היינו דכתיב [דברים יב, טז]

'[כי לא באתם עד עתה] אל המנוחה ואל הנחלה [אשר ה' אלקיך נתן לך], אלא למאן דאמר 'זו וזו שילה' או 'זו וזו ירושלים' - מנוחה? נחלה? מיבעי ליה?

קשיא.

תוספות זבחים דף קיט, א ד"ה זו חו שילה. פירש בקונטרס: ואפילו הכי הוי היתר בתרה, דקסבר 'קדושה ראשונה קדשה לשענתה ולא קדשה לעתיד לבא', ובקדושת ירושלים גופה סבירא ליה דיש אחריה היתר, כדאמרינן במגילה (דף י.): שמעתי שמקריבין בבית חוניו בזמן הזה, ואוקימנא כרבי ישמעאל עכ"ל;

ולא דק: דהתם רבי ישמעאל ב"ר יוסי, דהוא בתראה: בימי רב, והכא רבי ישמעאל בן אלישע, בן פלוגתיה דרבי עקיבא, רבו של רבי שמעון בן יוחי; וההוא אסיקנא לעיל לפום חד גירסא דכולי עלמא קידשה, ומיהו אי אפשר לומר לדידיה שלא יהא היתר אחר שילה, דהא (דף קיט, ב, המשך) מצינו אבשלום שהקריב בחברון, כדכתיב (שמואל ב טו, ז) 'אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון' וכתיב (שם, פסוק ח) 'כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור' דאין לומר דהוה מפרש דלא הלך אבשלום אלא להביא כבשים מחברון שהיו שם טובים, ולהקריבם בגבעון בבמה גדולה באהל מועד, כדבעי למימר בריש פרק שני דתמורה (דף יד, ט), דהא מסקינן התם על כרחין דלאקרובי בחברון בבמת יחיד אזל: ד'להביא מחברון' מיבעי ליה! ועוד כתיב בשמואל (שמואל א ט, יג) 'כי הוא יברך הזבח' ובשאל כתיב (שמואל א יג, ט) 'הגישו אלי העולה והשלמים ויעל העולה' ובסמוך מייתי לה קראי שהקריב בלילה בבמה!

בשלמא למאן דאמר 'זו וזו שילה', 'מנוחה' - דנחו מכיבוש, ו'נחלה' - דפלגו התם נחלות, דכתיב (יהושע יח, י) וישלך להם יהושע גורל בשלה לפני ה' ויחלק שם יהושע את הארץ לבני ישראל כמחלקתם: אלא למאן דאמר 'זו וזו ירושלים' בשלמא 'נחלה' = נחלת עולמים, אלא 'מנוחה' מאי 'מנוחה'?

מנוחת ארון, דכתיב: ויהי כנוח הארון (חיפשתיו ולא מצאתיו; ואם אינו בכתובים - יש לי מקרא אחר בדברי הימים (ב ו, מא) בשלמה: 'קומה ה' אלהים לנוחך אתה וארון עוזך').

בשלמא למאן דאמר 'זו וזו ירושלים', אבל שילה הוה שריא במות - היינו דכתיב (שופטים יג, יט) ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור לה' (ומפלא לעשות ומנוח ואשתו ראים) (מנוח - בימי שילה היה, שהרי לא חרבה עד שמת עלי); אלא למאן דאמר 'זו וזו שילה', ובמות הוה אסירן - מאי 'ויקח מנוח'? הוראת שעה היתה.

תנא דבי רבי ישמעאל כרבי שמעון בן יוחי, דאמר זו וזו ירושלים (ברייתא נמצאת בבית מדרשו של ר' שמעון שהיו תלמידי ר' ישמעאל שונים כמותו); וסימנין: משכי גברא לגברי (רבי שמעון שהוא יחידי - משך את תלמידי רבי ישמעאל להניח דברי רבם שאמר 'זו וזו כשילה').

כל הקדשים [שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות מבחוץ - הרי אלו בעשה ולא תעשה, וחייבין עליו כרת; הקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות בחוץ הרי אלו בעשה ולא תעשה ואין חייבין עליהן כרת; הקדישן בשעת אסור במות והקריבן בשעת היתר במות - הרי אלו בעשה ואין בהם בלא תעשה];

אמר רב כהנא: לא שנו (הא דקתני דהקדישן בשעת היתר והקריבם בשעת איסור אין בהם כרת) אלא בשחיטה (כדתניא ב'השוחט' (לעיל דף קד): 'יכול יהא חייבין עליו כרת? תלמוד לומר 'זאת להם' ואין אחרת להם'), אבל בהעלאה - כרת נמי מחייב, מאי טעמא? דאמר קרא (גבי העלאה כתיב): (ויקרא יח, ח) ואליהם תאמר [איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה או זבח] (ובתר קרא [פסוק ז] דאיידי בשוחט קדשים שהקדישן בשעת היתר ושחטן בשעת איסור: 'ולא יזבחו עוד וגו' דאוקימנא בהכי) - על הראשונים תאמר.

מתקיף לה רבה: מי כתיב 'ועליהם תאמר'? 'אליהם' כתיב! ועוד תניא: 'ארכעה כללות היה רבי שמעון אומר בקדשים: הקדישן בשעת איסור הבמות ושחט והעלה בשעת איסור הבמות בחוץ - הרי הן בעשה ולא תעשה ויש בהן כרת; הקדישן בשעת היתר הבמות ושחט והעלה (אחד שחט והעלה הוה, אחד שחט וחבירו העלה) בשעת איסור הבמות - הרי הן בעשה ולא תעשה, ואין בהן כרת (אלמא בהעלאה נמי קתני דאין בה כרת); הקדישן בשעת איסור הבמות ושחט והעלה בחוץ בשעת היתר הבמות - הרי הן בעשה, ואין בהן בלא תעשה; הקדישן בשעת היתר הבמות, ושחט והעלה בשעת היתר הבמות - פטור מכלום! תיובתא דרב כהנא! תיובתא.

ואלו קדשים [קריבין במשכן: קדשים שהוקדשו למשכן: קרבנות ציבור קריבין במשכן, וקרבנות היחיד בבמה; קרבנות היחיד שהוקדשו למשכן יקריבו במשכן, ואם הקריבן בבמה - פטור];

ומה בין כמת יחיד לבמת ציבור? - סמיכה, ושחיטת צפון, ומתן סביב, ותנופה
והגשה:]

'סמיכה' - דכתיב (ויקרא א, ג) [אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב
אתו לרצון] לפני ה' (וסמך ליה (ויקרא א, ד)) וסמך [ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו];
'שחיטת צפון' - דכתיב [ושחט אתו על ירך המזבח] צפונה לפני ה' [וזרקו בני אהרן הכהנים את
דמו על המזבח סביב] ('צפונה לפני ה' - ולא 'צפונה בבמה'; והכי דריש ליה נמי בתורת כהנים [נספרא ויקרא
דבורא דנדבה פרשתא ג פרק ד משנה א]);

'מתנות סביב' - דכתיב (ויקרא א, ה) [ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את
הדם] וזרקו את הדם על המזבח סביב [אשר פתח אהל מועד] (ומהכא נפקא לן מתן טובב ב'איזהו מקומן'
(לעיל דף נג); וסיפיה דקרא 'אשר פתח אהל מועד')

'תנופה' - דכתיב והניף הכהן לפני ה' [?? ויקרא י, טו: שוק התרומה וחזה התנופה
על אשי החלבים יביאו להניף תנופה לפני ה'] והיה לך ולבניך אתך לחק עולם כאשר צוה ה' אלו' ויקרא יד, יב:
ולקח הכהן את הכבש האחד והקריב אתו לאשם ואת לג השמן והניף אתם תנופה לפני ה' אלו' ויקרא יד, יב:
אחר??]

'הגשה' - דכתיב (ויקרא ב, ח) [והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה לה' והקריבה אל הכהן] והגשה
אל המזבח (נראה בעיני דהכי גרסינן. הגשה דכתיב (ויקרא ז, ו) [וזאת תורת המנחה] הקרב אותה [בני אהרן] לפני ה'
אל פני המזבח ומהאי קרא נפקא לן הגשה בקרן מערבית דרומית במסכת סוטה (דף יד:) ובמנחות (דף יט:)).

רבי יהודה אומר אין מנחה בבמה [וכיהון ובגדי שרת וכלי שרת, וריח
ניחוח, ומחיצה לדמים, וריחוף ידים ורגלים; אבל הזמן הנותר והטמא - שוין
בזה ובזה]:

אמר רב ששת: לדברי האומר 'יש מנחה בבמה' - יש עופות בבמה;
לדברי האומר 'אין מנחה בבמה' - אין עופות בבמה: (ויקרא יז, ה) [למען אשר
יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זבחים על פני השדה והביאם לה' אל פתח אהל מועד אל הכהן וזבחו זבחי
שלמים לה' אותם] (ואוקימנן לעיל (דף קו:) להאי קרא בקדשים שהקדישן בשעת היתר במות, וכתב 'אותם' -
מיעוטא, אלמא: 'זבחים' - ולא מנחות, 'זבחים' ולא עופות (זבחים - הוא דהו
נהגי בהו, ולא עופות ומנחות);

'זכח' - דכתיב (ויקרא יז, ו) [וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח
ניחח לה'] (ודרשינן ליה בתורת כהנים בפרשת שחוטין חוץ [נספרא אחרי מות פרשתא ו פרק ט משנה ז] 'זריקת כהן פתח
אהל מועד ואין זריקת כהן בבמה', אלא אף הזרים [הנשנים] והעבדים);
'בגדי שרת' - (שמות כח, מג) [והיו על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח] לשרת
בקדש [ולא ישאו עון ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחריו];
'וכלי שרת' - (במדבר ד, יב) [ולקחו את כל כלי השרת] אשר ישרתו בם בקודש [ונתנו אל בגד תכלת
וכסו אותם במכסה עור תחש ונתנו על המוט] ('בקודש' היינו משכן);
'לריח ניחוח' - דכתיב (בההוא קרא נמי 'הקטיר החלב לריח ניחוח לה') (ויקרא יז, ו) [וזרק
הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד והקטיר החלב] לריח ניחוח לה'.

'מחיצה בדמים' - דכתיב (שמות כז, ה) [ונתתה אתה תחת כרכב המזבח מלמטה] והיתה הרשת
עד חצי המזבח (מהכא נפקא לן מחיצה לדמים בפרק 'איזהו מקומן' (לעיל דף נג); וכתב 'המזבח' היינו
מיעוטא: בההוא מזבח לחודיה דאירי בה קרא, והיינו מזבח של משכן);
'ריחוף ידים' - דכתיב (שמות מ, לב) [בבאם אל אהל מועד] ובקרבתם אל המזבח ירחצו
[כאשר צוה ה' את משה].

אמר רמי בר חמא: לא שנו (דיש מחיצה לדמים בבמה גדולה) אלא בקדשי במה
גדולה והקריבום בבמה גדולה (אלא קדשים שהוקדשו לשמה והקריבו בה), אבל
בקדשי במה קטנה דקריבינהו בבמה גדולה (אבל קדשים שהוקדשו לבמה קטנה
והכניסו והקריבו בגדולה) - אין חיצוי (ואם בא ליתן עולה למעלה מן החוט - יתן).
מתיב רבה: 'חזה ושוק ותרומת לחמי תודה נוהגין בבמה גדולה
ואין נוהגין בקדשי במה קטנה' (דכתיב בהו 'תנופה לה' - מכל מקום בבמה גדולה
איתנהו, ואפילו בקדשי במה קטנה, והוא הדין לכולהו) - אימא 'נוהגין בקדשי במה
גדולה ואין נוהגין בקדשי במה קטנה'?

איכא דאמרי: אמר רמי בר חמא: לא שנו (דיש חיצוי בבמה גדולה) אלא
בזמן במה גדולה (כלומר: בשעת איסור הבמות), אבל בזמן במה קטנה (בזמן
היתר הבמות) - אף על גב דקריבינהו בבמה גדולה - אין חיצוי (אין חילוק
בין זו לזו בדבר הקרב בשתיהן, הלכך אפילו קדשי גדולה והקריבו בגדולה - אין חיצוי).

מתיב רבה: 'חזה ושוק ותרומת לחמי תודה נוהגין בבמה גדולה
ואין נוהגין בבמה קטנה' - אימא 'נוהגין בזמן במה גדולה ואין
נוהגין בזמן במה קטנה'!?

ופליגא דרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: עולת כמת יחיד שהכניסה
בפנים - קלטוה מחיצות לכל דבר. ('שהכניסה' גרס בדברי אלעזר: שהכניסה לאחר

ששחטה בחוץ – 'קלטה מחיצות לכל דבר' גרס במסכת מעילה (דף ג); אלמא אף קדשים שנשחטו בבמה קטנה שהקריב בגדולה – כל דין במה גדולה נוהג בהן; ושמינין מינה נמי: דבשעת היתר במה ו לא נשתנה דין גדולה מהלכתא. ונשתי הלשונות דרמי בר חמא פליגי אדברי אלעזר.

בעי רבי זירא: עולת במת יחיד

(זבחים קכ, א)

שהכניסה לפניו (אחר ששחטה בחוץ), (וחזר) והוציאה לחוץ – מהו? מי אמרינן כיון דעילא – קלטה לה מחיצתא (מי נהוג בה דין קדשי במה גדולה ליטעון בתרומת חזה ושוק, וצריך להחזירה לפניו)? או דלמא כיון דהדר – הדר (או לא)?

לאו היינו פלוגתא דרבה ורב יוסף, דתנן (ה"ג דתנן קדשי קדשים כו'. ולא גרסינן 'דאיתמר' ולא גרס 'אם עלו לא ירדו', ומשנה היא במסכת מעילה [פ"א מ"א]): **'קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן'** (ולא אמרינן 'כמאן דחנקינן דמי והוי להו כקדשים שמתו' דיצאו מידי מעילה, דתניא במסכת מעילה) ', ואיבעיא להו: עלו מהו שירדו? רבה אמר: לא ירדו, ורב יוסף אמר: לא ירדו (הכי גרסינן במסכת מעילה והכי נמי גרסינן לה: לאו היינו דרבה ורב יוסף, דתנן 'קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהם' ואיבעיא להו: עלו מהו שירדו? רבה אמר: ירדו, ורב יוסף אמר: לא ירדו; רבה אמר ירדו: דלא דמו לשאר פסולין שפסולין בקדש, אלא כמאן דחנקינן דמי; אלמא: לרבה לא אמרינן 'קלוט', לרב יוסף אמרינן 'קלוט')? **תיבעי לרבה, תיבעי לרב יוסף: תיבעי לרבה: עד כאן לא קאמר רבה אלא כמזבח – דחזי ליה – מקדש, דלא חזי – לא מקדש** (דתניא בפרק 'המזבח מקדש' (לעיל פג): מתוך שנאמר **'כל הנוגע במזבח יקדש'** [שמות כט, לז] שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי? תלמוד לומר: **'עולה'**; והני – לאו 'ראוי' נינהו לרבה – דכמאן דחנקינן דמי), **אבל מחיצה – אף על גב דלא חזי ליה – קלטה? או דלמא אפילו לרב יוסף: עד כאן לא קאמר רב יוסף התם אלא דחד מקום הוא** (שהרי בעשרה נשחטו), **אבל הכא – דתרי מקומות נינהו – לא? או דלמא לא שנא? תיקו.**

מילתא דפשיטא ליה לרבה בחד גיסא ולרב יוסף בחד גיסא – מיבעי ליה לרבי ינאי, דבעי רבי ינאי: אברי עולת במת יחיד שעלו למזבח וירדו (אברי עולה שנשחטה בבמת יחיד – 'שלא במקומה' הוא לגבי במה גדולה, כקדשי קדשים ששחטן בדרום) – מהו? ('דבעי רבי ינאי: אברי עולת במת יחיד שעלו למזבח מהו שירדו' – הכי גרסינן, ובמעילה (דף ג): נמי הכי גרס לה, אבל לא ברבי ינאי גרס לה התם, אלא לרבי אלעזר.) **היכא דלא משלה בהן האור – לא תיבעי לך, כי תיבעי לך היכא דמשלה בהן האור; – מאי? תיקו.**

איתמר: שחיתת לילה בבמת יחיד (הכי גרסינן: איתמר: עולת במת יחיד ששחטה בלילה): **רב ושמואל: חד אמר כשרה, וחד אמר פסולה, וקא מיפלגי בדרכי אלעזר: דרבי אלעזר רמי קראי אהדדי: כתיב** (שמואל א י"ג) **ויגידו לשאול לאמר הנה העם חטאים לה' לאכל על הדם** **ויאמר בגדתם גלו אלי היום** **אבן גדולה** (בעוד שהוא יום – אלמא דלילה פסולה בבמה קטנה, והתם – במה קטנה הואי, שהרי במלחמה היו רודפים אחרי פלשתים), **וכתיב** (סיפא דקרא (שם, פסוק לד)) **ויאמר שאול פוצו בעם ואמרתם להם הגישו אלי איש שורו ואיש שׂיהו ושחטתם בזה ואכלתם ולא תחטאו לה' לאכול על הדם ויגישו כל העם איש שורו בידו הלילה ושחטו שם'**; **מר** (שמואל) **משני כאן** (הא דכתיב [ה]לילה) – **בחולין, כאן** (הא דכתיב [ה]יום) – **בקדשים** (אקדשים קאי, ואפילו בקדשי במה קטנה בעיני יום), **ומר** (רב) **משני כאן בקדשי במה גדולה** (שהוקדשו ליקרב בבמה גדולה, ואף על גב דאקריבנהו בבמה קטנה – בעיני יום) **כאן בקדשי במה קטנה** (קרבו בלילה).

איתמר: עולת במת יחיד: רב אמר: אין טעונה הפשט וניתוח, ורבי יוחנן אמר: טעונה הפשט וניתוח, וקא מיפלגי בדרכי יוסי הגלילי, דתניא: רבי יוסי הגלילי אומר: עולה שהקריבו ישראל במדבר (במדבר סיני) – אין טעונה הפשט וניתוח: שאין הפשט וניתוח אלא מאהל מועד ואילך (ששם נאמר, בויקרא י"ז): **מר סבר 'מאהל מועד ואילך' – לא שנא במה גדולה ולא שנא במה קטנה, ומר סבר: בבמה גדולה – אין, בבמה קטנה – לא.**

תניא כותיה דרבי יוחנן: 'דברים שבינ כמה גדולה לבמה קטנה: קרן, וכבש, ויסוד, וריבוע בבמה גדולה, ואין קרן, ויסוד, וכבש, וריבוע בבמה קטנה; כיור וכנו בבמה גדולה, ואין כיור וכנו בבמה קטנה' (קרן וכבש ויסוד וריבוע ילפינן להו בפרק 'קדשי קדשים' (לעיל סב.); ובמזבח של משכן כתיב 'כיור' וכן 'בין אהל מועד ובין המזבח' כתיב ביה (שמות ל, יח)); חזה ושוק ('תנופה לפני ה' כתיב בהו (ויקרא ז, ל)) בבמה גדולה, ואין חזה ושוק בבמה קטנה; דברים ששוותה כמה גדולה לבמה קטנה (שחיטה הפשט וניתוח כו' - דלא אשכחן בהו מיעוטא): שחיטה בבמה גדולה וקטנה, הפשט וניתוח בגדולה וקטנה, דם (לזריקה) מתייר (את הבשר בזריקה ומקמי זריקה אסירא) ומפגל (פיגול נוהג בהו, כדיליף לקמן) בגדולה וקטנה, מומין (דלא אשכחן דשרינהו בקטנה) וזמן (לאכילה) בגדולה וקטנה;

אבל נותר והזמן והטמא - שוין בזה ובזה (סיפא דמתניתין היא, ולא בברייתא הוא): תנו רבנן: מניין לעשות זמן בבמה קטנה בבמה גדולה (להיות נפסל בנותר)? אמרה תורה: לן (היינו 'נותר') ישרף ופיגול ישרף: מה פיגול פסול בבמה - אף לן פסול בבמה! או כלך לדרך זו: אמרה תורה: לן ישרף ויוצא ישרף (נפקא לן בפסחים דף פב.), מ'הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה' הנהגה לפיכך 'אכל תאכלו אותה' (ויקרא י, יח) הא אם לא היתה פנימה - ראויה היא לישרף): מה יוצא כשר בבמה (קטנה - שהרי כשירה בלא מחיצות) - אף לן כשר בבמה (ומעתה לא יהא הזמן פוסל, דהא אתיא מהאי דינא, כדאמרן)! ולאו קל וחומר הוא (מדרך אחרת שיהא הזמן פוסל בה) - מעופות:

(זבחים קכ, ב) מה עופות שאין המום פוסל בהן (דאמר מר (תמורה דף יד.) 'אין תמות וזכרות בעופות') זמן פוסל בהן (דהא רבינהו להו גבי פיגול בפרק 'בית שמאי' (לעיל מד.); אלמא פסול בהו זמן), קדשי במה קטנה שהמום פוסל בהן - אינו דין שזמן פוסל בהן!! מה לעופות שכן אין הזר כשר בהן תאמר בבמה קטנה שהזר כשר בה, לא יהא זמן פסול בה!! תלמוד לומר: (ויקרא ז, יא) וזאת תורת זבח השלמים [אשר יקריב לה'] (תורה אחת לכל השלמים, ואפילו לשלמי במה קטנה - למה שאמור בענין; ומה אמור באותו ענין? - זמן לתודה, וזמן לשלמים, ומחשבת פיגול; והא דאיצטריך לרביינהו - משום דאתי מבנין אב ד'הלן ישרף והיוצא ישרף' דלא יפסול בה זמן, לפיכך הוצרך לרבותו) לעשות זמן במה קטנה כזמן במה גדולה (לתודה יום ולילה, ולשלמים שני ימים ולילה אחד; ונותר נמי - מפיגול יליף (שם), מגזירה שוה ד'עון' 'עון'; וטמא נמי בההיא פרשתא כתיב (ויקרא ז, כ) 'והנפש אשר תאכל וגו').

הדרן עלך פרת חטאת וסליקא לה מסכת זבחים